

På gång inom EU

Våren 2026

**PROTECT
WHAT
MATTERS.**

Secalt
ifms
06(33) 1 56 29 22 22
luxembourg
Tel: +352 44 44 000

Förord

Det är som bekant omvälvande tider i världspolitiken, vilket präglar EU-politiken i stor utsträckning och även våra kommuner och regioner.

Den oroliga omvärlden och Europas roll i världen var även temat för vår egna EU- och internationella dag som ägde rum i mars på SKR. Tack alla som kom!

I mars arrangerade vi också en workshop baserad på den nya upplagan av vår handbok ”EU i lokalpolitiken”, som tagits fram i syfte att stötta medlemmarna i deras EU-arbete. Läs den gärna och hör av dig till oss om du vill ha praktiskt stöd utifrån handboken. Du hittar den på vår webbplats www.skr.se.

Vår svenska delegation till Europeiska regionkommittén (ReK) är aktiv och har hittills under 2026 ansvarat för fyra rapportörskap. Det innebär ett starkt svenskt inflytande på Regionkommitténs arbete och att svenska kommuner och regioners perspektiv präglar Regionkommitténs yttranden. I maj träffade delegationen vår svenska kommissionär Jessika Roswall för att lyfta vatten, cirkulär ekonomi och avfall ur ett svenskt lokalt perspektiv.

Som en av våra särskilt prioriterade EU-frågor driver vi på för förenklingar i EU:s upphandlingsdirektiv. Vårt goda samarbete med svenska regioner kring att värna sammanhållningspolitiken fortsätter också med oförminskad kraft. Ett intensivt arbete pågår nu i hela landet för att säkerställa ett regionalt och lokalt inflytande över prioriteringar samt ekonomiska resurser för ett framgångsrikt lokalt och regionalt utvecklingsarbete. Tidigast nästa år lär vi se resultatet. Slutligen ser vi behov av att särskilt prioritera arbetet med att värna den svenska modellen i förhållande till ny EU-lagstiftning på arbetsmarknadsområdet, där flera initiativ är på gång från EU-kommissionens sida.

Utöver detta fortsätter vi förstås att bevaka energi- och klimatfrågorna, EU:s digitaliseringsarbete, jämställdhetsfrågor, civil beredskap och mycket annat.

Läs om detta, och mycket mer, i vårens ”På gång inom EU” och hör gärna av dig till ansvariga handläggare om du vill veta mer.

Trevlig läsning!

Stockholm i maj 2026

Marcus Stolte Holmberg

Avdelningen för ekonomi och styrning

Innehåll

SKR:s prioriterade EU-frågor 2026	5
Kapitel 1 – EU:s styrning, framtid och horisontella frågor	7
EU:s strategiska agenda för perioden 2024 - 2029	7
EU-kommissionens arbetsprogram för 2026	8
Cyperns ordförandeskap i rådet, våren 2026.....	8
Återhämtnings- och resiliensplaner för EU och Sverige	9
EU:s nästa långtidsbudget, 2028-2034	11
Samordning av den europeiska planeringsterminen.....	13
Kapitel 2 – Demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter	15
Demokratiskölden och initiativ till försvar av den europeiska demokratin.....	15
Förslag om nytt EU-direktiv för att bekämpa korruption.....	16
EU - en union som verkar för jämställdhet och jämlikhet.....	17
Europeiska regionkommitténs yttrande om jämlikhetsstrategi för hbtqi+- personer 2026-2030	18
Ny FN-rekommendation för jämn könsfördelning	19
Europeiskt medborgarinitiativ om förbud mot omvändelseterapi	20
Europeiskt medborgarinitiativ om säker och tillgänglig abort.....	21
Kapitel 3 – Industri, konkurrenskraft och EU:s inre marknad	22
Industrins konkurrenskraft i fokus	22
Statligt stöd.....	25
Översyn av direktiven om offentlig upphandling	28
Kapitel 4 - EU:s energi- och klimatpolitik	31
Förslag till klimatmål för 2040	32
Energi till överkomliga priser	32
Nätpaketet och transeuropeisk energiinfrastruktur	33
RePowerEU.....	34
Den europeiska gröna given genomförande	34
EU:s sociala klimatfond och Sveriges plan	35
Implementering av direktiven om energieffektivitet och byggnaders energiprestanda	36

Implementering av direktivet om förnybar energi	37
Kapitel 5 – Miljö och samhällsbyggnad	38
Omnibuspaket om förenkling i EU:s miljölagstiftning ("Miljö-omnibus")	39
EU:s förordning om restaurering av natur	39
Direktivet om övervakning av markhälsa och resiliens	40
Revidering av avfallsdirektivet	42
Förordningen om förpackningar och förpackningsavfall	43
Lag om cirkulär ekonomi	43
WEEE-direktivet	44
Avloppsdirektivet	45
En europeisk strategi för vattenresiliens	46
En europeisk havsakt	48
Revidering av havsmiljödirektivet (MSFD)	48
Plan för bostäder till överkomlig kostnad	49
Kapitel 6: Transport och infrastruktur	51
Införande av förordning för TEN-T	52
Fonden för ett sammanlänkat Europa	52
Kapitel 7 – Civil beredskap och försvar	53
Civilt försvar och krisberedskap - en översikt	53
EU – en försvarsunion	54
Kapitel 8 – Regional utveckling och samarbete	56
EU:s sammanhållningspolitik	56
Sammanhållningspolitiken efter 2027	57
Kapitel 9 – Digitalisering	59
Uppdaterad datastrategi med tre pelare	59
Den digitala omnibussen	60
Omnibus för AI	61
Den europeiska företagsplånboken	62
Digital Networks Act	63
Kapitel 10 – Sysselsättning, arbetsmarknad och kompetensförsörjning	65

Pakt för social dialog	66
Färdplan och akt för sysselsättning av hög kvalitet	67
Ny handlingsplan för den europeiska pelaren för sociala rättigheter	67
EU-direktivet om minimilöner	68
Lönetransparensdirektivet	69
EU-direktiv om digital plattformarbete	69
Kompetensunionen	70
Rättvis arbetskraftsrörlighet	73
Kapitel 11 – Vård, omsorg och folkhälsa	75
En europeisk hälsounion	75
EU:s läkemedelspaket	76
EU:s insatser för antimikrobiell resistens	77
EU-förordning om kritiska läkemedel	78
Ny strategi för livsvetenskaperna och kommande lagförslag om bioteknik	79
Riktad översyn av förordningarna om medicintekniska produkter	80
Ett europeiskt hälsodataområde (EHDS)	81
EU:s plan för hjärt-kärlhälsa	82
EU:s plan för cancerbekämpning	83
Översyn av EU:s tobakslagstiftning	84
Kapitel 12 – Utbildning och kultur	86
Det europeiska området för utbildning	86
En kulturkompass för EU	87
AgoraEU - nytt EU-program	88
Planerad utlysning för att stärka kulturella och kreativa sektorer i landsbygds- och glesbygdsområden	88
Länkar	89

SKR:s prioriterade EU-frågor 2026

SKR:s arbetsutskott har beslutat, på förslag från beredningen för EU-frågor, om tre aktuella frågor som SKR prioriterar särskilt i EU-arbetet under 2026. Dessa beskrivs nedan samt i separata, mer utförliga artiklar/kapitel i denna skrift.

EU:s sammanhållningspolitik efter 2027

EU:s sammanhållningspolitik ska minska regionala skillnader och ojämlikheter inom EU. Den står i dagsläget för en tredjedel av EU:s totala budget. EU-kommissionens förslag på ny långtidsbudget innehåller stora förändringar jämfört med tidigare budgetar, som riskerar att minska sammanhållningspolitikens delar och en ökad centralisering.

SKR bedriver ett aktivt påverkansarbete i frågan med målsättningen att uppnå en fortsatt stark sammanhållningspolitik. Det ska finnas ett regionalt och lokalt inflytande över prioriteringar samt ekonomiska resurser för ett framgångsrikt lokalt och regionalt utvecklingsarbete.

Översyn av EU-direktiven om offentlig upphandling

EU-kommissionen har påbörjat en utvärdering av tre rättsakter som reglerar den offentliga upphandlingen inom EU. Direktivens resultat och effekter i hela EU ska utvärderas för att undersöka om de fortfarande lever upp till sitt syfte, uppnår avsedda mål till lägsta möjliga kostnad och är tillräckliga för att hantera aktuella utmaningar.

SKR:s ståndpunkter är bland annat:

- att de tre EU-direktiven bör slås samman utifrån LUF-direktivet
- att undantag bör införas för intern upphandling i alla riktningar (köp av eget företag)
- att undantaget för samarbetsavtal renodlas samt att undantaget för icke-ekonomiska tjänster av allmänt intresse förtydligas.

SKR anser också att anpassade uteslutningsgrunder på nationell nivå bör förtydligas och att undantag för försörjningsberedskap bör införas, liknande det som finns för försvar och säkerhet.

Värna den svenska modellen

EU-lagstiftningen på arbetsmarknadsområdet har ökat i omfattning och detaljeringsgrad. De höga ambitionerna på arbetsmarknadsområdet från EU kan på både kort och lång sikt påverka den svenska modellen på ett icke önskvärt sätt. Allt fler beslut från EU på arbetsmarknadsområdet rör frågor som i Sverige i mångt och mycket regleras genom kollektivavtal och i hög grad påverkar verksamheten i kommuner och regioner.

Under 2026 väntas flertalet förslag till ny lagstiftning på området. Flertalet frågor/initiativ beskrivs nedan i kapitel 10.

SKR:s påverkansarbete sker på nationell såväl som på EU-nivå. På EU-nivå utförs arbetet främst genom SGI Europe, den europeiska paraplyorganisationen för offentliga arbetsgivare.

SKR:s utgångspunkt i arbetet är att säkerställa ett fortsatt handlingsutrymme för kollektivavtalsförhandlingar, en minskad regelbörda samt regelförenklingar.

Kapitel 1 – EU:s styrning, framtid och horisontella frågor

EU:s strategiska agenda för perioden 2024 - 2029

I juni 2024 antog Europeiska rådet de nya riktlinjer¹ och prioriteringar, den så kallade strategiska agendan, som vägleder EU-institutionernas arbete under denna mandatperiod. Riktlinjerna utgörs av tre centrala teman:

1. Ett fritt och demokratiskt Europa

Inom detta område prioriteras rättsstatens principer och skydd för grundläggande mänskliga rättigheter, vilka är vitala för att upprätthålla EU:s sammanhållning och legitimitet. Agendan betonar skyddet av fria och pluralistiska medier samt civilsamhällets roll i att stärka demokratin. På global nivå är ambitionen att EU ska vara en stark röst för internationell rätt och multilaterala institutioner så som FN.

2. Ett starkt och säkert Europa

Europa står inför ökade säkerhetsutmaningar (t.ex. rysk aggression, cyberattacker och terrorism) vilket har skapat ett akut behov av att stärka försvarskapaciteten. Detta innebär en ökad investering i den gemensamma försvarsförmågan och ett stärkt samarbete med Nato. Här ingår även migrationsfrågan och vikten att skapa ett strukturerat och hållbart system.

3. Ett blomstrande och konkurrenskraftigt Europa

Riktlinjerna lyfter behovet av en stark konkurrenskraft och att maximera potentialen inom den inre marknaden genom djupare integration inom energi, finans och telekommunikation. För att möta framtidens utmaningar måste EU stärka sin digitala och gröna ekonomi samt främja innovation och investeringar inom forskning och utveckling.

Kontakt: Malin Looberger

---

¹ [EU:s strategiska agenda](https://www.consilium.europa.eu/sv/policies/strategic-agenda-2024-2029/): <https://www.consilium.europa.eu/sv/policies/strategic-agenda-2024-2029/>

EU-kommissionens arbetsprogram för 2026

Titeln för kommissionens arbetsprogram 2026 är ”Tiden för EU:s oberoende är inne”.² Arbetsprogrammet är tydligt präglat av det vanskliga läge som EU befinner sig i kopplat till det oroliga världsläget. Nya hot och utmaningar har uppstått, samtidigt som den internationella ordningen som EU:s säkerhet och välstånd bygger på försvagas i snabb takt. Som ett resultat av detta kan EU sägas befinna sig i en fas av nyorientering. Arbetsprogrammet beskrivs som en uppmaning till enighet.

Arbetsprogrammet innehåller 38 legislativa mål och 47 nya lagförslag. Mer än hälften av lagstiftningsinitiativen är inriktade på att göra EU-lagstiftningen enklare, tydligare och lättare att genomföra. Stort fokus ligger på att öka EU:s konkurrenskraft och att fördjupa den inre marknaden, bland annat genom införandet av en ”28:e ordning” – ett EU-gemensamt regelverk som företag ska kunna välja att använda sig av. Energi fortsätter att hamna högt på den politiska agendan.

Programmet är uppdelat i sex olika områden:

1. Hållbart välstånd och konkurrenskraft
2. Försvar och säkerhet
3. Stärkande av Europas sociala modell
4. Livsmedel, klimat och vattenresiliens
5. Skyddande av europeisk demokrati
6. Ett globalt Europa

Kontakt: Stina Garefelt

Cyperns ordförandeskap i rådet, våren 2026

Den 1 januari tog Cypern över som ordförande i rådet³. Ordförandeskapet har mottot ”En autonom union, öppen mot världen” med huvudprioriteringar som

---

² [EU-kommissionens arbetsprogram för 2026](https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/strategy-documents/commission-work-programme/commission-work-programme-2026_en): https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/strategy-documents/commission-work-programme/commission-work-programme-2026_en

³ [Det cypriotiska EU-ordförandeskapets webbplats](https://www.consilium.europa.eu/sv/press/press-releases/2026/03/05/2040-climate-target-council-gives-final-green-light/):

<https://www.consilium.europa.eu/sv/press/press-releases/2026/03/05/2040-climate-target-council-gives-final-green-light/>

framför allt syftar till att stärka EU:s säkerhet, konkurrenskraft och strategiska oberoende.

Huvudprioriteringarna är:

- **Autonom säkerhet och försvar:** Stärka EU:s krisberedskap, gränsförvaltning och samarbetet inom försvarspolitik för att öka unionens oberoende.
- **Konkurrenskraft och inre marknad:** Främja innovation, grön och digital omställning samt förenkla administrativa regler för att stödja den europeiska industrin.
- **Långtidsbudgeten (MFF):** Driva förhandlingarna om EU:s nästa fleråriga budgetram för att säkra resurser för långsiktiga behov.
- **Globalt engagemang och värderingar:** Upprätthålla stödet till Ukraina, främja en öppen handel och värna social sammanhållning.
- **Pensionspaket och Energi:** Prioritera EU:s pensionspaket, den cirkulära ekonomin (med fokus på REACH-översyn) och elnätsuppgörelser.

Kontakt: Stina Garefelt

Återhämtnings- och resiliensplaner för EU och Sverige

EU:s återhämtningsfacilitet (RRF)⁴, lanserades 2020 för att möta konsekvenserna av coronapandemin. RRF:en innebär att medlemsstaterna ansöker om medel genom nationella återhämtningsplaner som beskriver de reformer och offentliga investeringar de avser genomföra. Sveriges återhämtningsplan beslutades 2022 och bestod då av 3,3 miljarder euro i bidrag.

---

⁴ [Faciliteten för återhämtning och resiliens](https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-recovery/recovery-and-resilience-facility_en): https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-recovery/recovery-and-resilience-facility_en

Efter pandemin kom EU:s medlemsstater även överens om ett återhämtningspaket, ”Next Generation EU” (NGEU)⁵. NGEU skulle bidra till att reparera den akuta ekonomiska och sociala skadan till följd av pandemin och göra EU mer miljövänligt, digitalt och motståndskraftigt samt bättre anpassat till nuvarande och kommande utmaningar. Långtidsbudgetens flexibilitetsmekanismer förstärktes också för att se till att den kan hantera oförutsedda behov.

Som svar på de störningar på energimarknaden som orsakades av Rysslands invasion av Ukraina tillkom även initiativet ”REPowerEU”⁶.

De nationella återhämtningsplanerna beslutades vara förenliga med EU:s landspecifika rekommendationer såväl som rättsstatsprincipen och EU:s klimatpolitiska mål. Det finns en interaktiv resultattavla⁷ över medlemsstaternas planer där det går att se vilka utbetalningar som har gjorts hittills. Sveriges återhämtnings- och resiliensplan från maj 2022, uppdaterades i november 2023 med ett RePowerEU-kapitel. Sveriges åtgärder omfattar reformer som rör byggande av elnät och energieffektivisering av bostäder.

Andra utmaningar som Sverige ska hantera inom ramen för RRF och NGEU är reformer och investeringar för att uppnå koldioxidneutralitet till 2045. Sverige behöver även bygga ut bredbandsnät och utöka antalet utbildningsplatser inom yrkeshögskolan.

Viktiga makroekonomiska utmaningar för den svenska ekonomin är bland annat att hantera utmaningar som härrör från hushållens höga skuldsättning, en dåligt fungerande bostadsmarknad och strukturell långtidsarbetslöshet. EU-kommissionen har påpekat i sina landspecifika rekommendationer att Sverige behöver vidta åtgärder för att höja kompetensen inom olika delar av arbetsmarknaden så att den motsvarar marknadens efterfrågan, för att minska utbildningsklyftorna och förbättra integrationen på arbetsmarknaden.

RRF är ett resultatbaserat instrument där utbetalning av medel sker i efterhand när åtgärderna har genomförts. Medlemsstater ansöker om medel genom att lämna in betalningsansökningar. Regeringen har för avsikt att lämna in en årlig

---

⁵ [EU-kommissionen om NGEU](https://next-generation-eu.europa.eu/index_en): https://next-generation-eu.europa.eu/index_en

⁶ [EU-kommissionen om ”RePowerEU”](https://commission.europa.eu/topics/energy/repowereu_en): https://commission.europa.eu/topics/energy/repowereu_en

⁷ [Interaktiv resultattavla](https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html): https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html

betalningsansökan fram till 2026. Åtgärderna ska vara genomförda senast i augusti 2026. Därefter är åtgärderna inom ramen för RRF slutförda.

Kontakt: Malin Looberger

EU:s nästa långtidsbudget, 2028-2034

Europeiska rådet enades i slutet av 2020 om den nu gällande fleråriga budgetramen 2021–2027, ”Multiannual Financial Framework” (MFF), oftast kallad EU:s långtidsbudget. Den nuvarande budgeten för åren 2021-2027 uppgår till 1074,3 miljarder euro.

Parallellt med en sedvanlig översyn av budgetramen har man även infört genomföranderegler för ett särskilt budgetinstrument för stöd till Ukraina (Ukrainafaciliteten) samt en europeisk plattform för strategiska tekniker (STEP).

EU-kommissionen lanserade flera offentliga samråd under våren 2025 och SKR har i dessa samråd bidragit med svenska kommuner och regioners perspektiv.

I juli 2025 presenterade EU-kommissionen sitt förslag till ny långtidsbudget för nästkommande period. Det är ett mycket ambitiöst förslag som uppgår till nästan 2 biljoner euro.

EU-kommissionen presenterade en budget som de menade är enklare, mer strategisk och resultatriktad för att möta aktuella och framtida utmaningar inom områdena säkerhet, konkurrenskraft, grön omställning och digitalisering. Förslaget präglades av en högre grad av flexibilitet för att snabbt kunna ställa om vid kriser eller andra prioriteringar. Budgetstrukturen innebär en kraftig minskning av antalet fonder och program i syfte att skapa en förenklad struktur och mer harmoniserade program.

Budgetramen föreslås bestå av fyra rubriker:

1. Ekonomisk, social, territoriell sammanhållning, jordbruk, ruralt och maritimt välstånd och säkerhet
2. Konkurrenskraft, välstånd och säkerhet
3. Europa i världen
4. Administration.

Den första rubriken utgörs av en övergripande fond som omfattar flera politikområden. Här ingår bland annat sammanhållningspolitiken (se separat artikel). Fonden utgör nästan hälften av EU:s totala budget och genomförs med delad förvaltning. Detta innebär att 14 olika fonder och program i nuvarande budget slås ihop till en stor fond.

Den andra rubriken utgörs av en nyinrättad konkurrenskraftsfond. Konkurrenskraftsonden ska stärka Europas industri och stödja både lokala företag och regional utveckling. Fonden, på cirka 234 miljarder euro, samlar tolv befintliga EU-fonder för att stärka europeisk industri och innovation. Regioner och kommuner är viktiga för lokal infrastruktur, kompetens och innovationsmiljöer.

Rådet har en central roll i fastställandet av EU:s långtidsbudget. Rådet för allmänna frågor (EU-ministrarna) ansvarar för arbetet och förbereder det så kallade förhandlingspaketet med diskussioner på expertnivå och i allmänna rådet. En första så kallad ”siffersatt” förhandlingsbox kommer troligtvis att presenteras under försommaren 2026.

Utkastet till förhandlingspaketet innehåller de komponenter som mest sannolikt kräver politisk vägledning och prioriteringar från EU:s ledare. Syftet är att underlätta förberedelserna av utkastet till Europeiska rådets slutsatser. Förordningen om den fleråriga budgetramen antas enligt ett särskilt lagstiftningsförfarande som innebär att enhällighet i rådet krävs för en överenskommelse samt att Europaparlamentets samtycker. I praktiken kan Europaparlamentet bara godkänna eller förkasta rådets ståndpunkt.

Europaparlamentets budgetutskott vill öka EU:s långtidsbudget med 10 %, jämfört med EU-kommissionens förslag, för att kunna möta nya utmaningar som säkerhet, konkurrenskraft och klimatkrisen. De föreslår att mer pengar ska gå till områden som innovation, försvar, infrastruktur och sociala program, samtidigt som jordbruk och regionalstöd fortsatt ska ha stark finansiering. Europaparlamentet betonar även vikten av transparens, gemensamma EU-prioriteringar och att lokala och regionala aktörer involveras.

EU-kommissionen har även lagt fram förslag till sektorsspecifika program för den nya programperioden. Olika rådskonstellationer ansvarar för arbetet med EU:s olika finansieringsprogram. Med få undantag fastställs dessa program av rådet och Europaparlamentet enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet.

Programmets finansiella och övergripande aspekter beror på resultatet av förhandlingarna om långtidsbudgeten.

Nu ska rådet och Europaparlamentet ta fram sina ståndpunkter. Även andra institutioner och organisationer kommer att analysera och ge sina inspel. Här deltar SKR aktivt i flera olika forum för den lokala och regionala nivån.

När förhandlingar kan förväntas vara klara och när antagandet av en ny långtidsbudget kan ske är i dagsläget oklart.

Kontakt: Malin Looberger

Samordning av den europeiska planeringsterminen

EU och dess medlemsstater arbetar gemensamt med konkreta målsättningar inom sysselsättning, forskning och utveckling, klimatförändringar och energi, utbildning, sociala frågor samt kampen mot fattigdom. Arbetet utförs och följs upp genom det verktyg/årscykel som kallas den europeiska planeringsterminen⁸.

Planeringsterminen är ramen för samordningen av den ekonomiska politiken mellan EU:s medlemsstater och en del av stabilitets- och tillväxtpakten. En förutsättning för att genomförandet ska bli en framgång är att hela samhället involveras. Medlemsstaterna behöver även involvera berörda parter (inklusive arbetsmarknadens parter) i arbetet.

De nationella ansträngningarna inom ramen för terminen utvärderas årligen av EU-kommissionen i dess analys av den nationella rapporteringen, tidigare av de nationella reformprogrammen och från 2024 av de medelfristiga struktur- och finanspolitiska planerna inklusive årliga lägesrapporter.

Medlemsstaterna har möjlighet att diskutera sina ekonomiska planer och deras framsteg utvärderas regelbundet vid specifika tidpunkter. Den svenska regeringen har regelbundet samråd mellan regeringen och arbetsmarknadens parter om genomförandet av den europeiska terminen - inför framtagandet av Sveriges lägesrapport för året 2026. I dessa möten diskuteras de landspecifika

---

⁸ [EU-kommissionen om den europeiska planeringsterminen:](https://commission.europa.eu/business-economy-euro/european-semester_sv)

https://commission.europa.eu/business-economy-euro/european-semester_sv

rekommendationerna till Sverige och hur Sverige kan svara upp mot rekommendationerna och målsättningarna.

Processen i den nationella hanteringen av terminen har även anpassats till kraven för genomförandet av faciliteten för återhämtning och resiliens samt kopplats till den sociala pelaren, Agenda 2030 och EU:s klimatmål 2050. Ytterligare förändringar förväntas även i och med den nya långtidsbudgeten.

Kontakt: Malin Looberger

Kapitel 2 – Demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter

Demokratiskölden och initiativ till försvar av den europeiska demokratin

I november 2025 lanserade EU-kommissionen ett ramverk till skydd av den europeiska demokratin; ”European Democracy shield” (EDS). Detta bredare policykluster bygger vidare på ett flertal tidigare initiativ såsom ”Defence of democracy package”. Fokus i det nya ramverket är implementering och att bygga strukturer och kapacitet för ett brett demokratiförsvar inom unionen. EDS ska stärka demokratin i unionen och skydda den mot angrepp, inklusive angrepp från tredjeland, manipulationsförsök och desinformation. Fokus ligger i hög grad på genomförande av befintlig lagstiftning och på att stärka medlemsstaternas och EU:s gemensamma kapacitet att möta demokratihot. Det nyinrättade European Centre for Democratic Resilience⁹ ska samordna arbetet.

Parallellt har EU-kommissionen lanserat en strategi¹⁰ för ett stärkt civillsamhälle med planerade insatser som kommer att lanseras under 2027.

I Europaparlamentet har den svenska ledamoten Tomas Tobé (M) utsetts till chefsförhandlare för EU:s demokratiförsvar. I den rollen presenterade han i januari 2026 ett brett reformprogram¹¹ för att EU ska kunna ta viktiga steg i demokratiförsvaret. Detta förslag omfattar insatser för att EU ska ha verktyg att agera med under pågående hot, insatser för att värna den digitala suveräniteten och skydd av valprocesser.

---

⁹ [European Centre for Democratic Resilience](https://commission.europa.eu/european-centre-democratic-resilience_en): https://commission.europa.eu/european-centre-democratic-resilience_en

¹⁰ [EU-kommissionens pressmeddelande om det europeiska demokratiförsvaret och EU:s strategi för det civila samhället](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sv/ip_25_2660): https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sv/ip_25_2660

¹¹ [Tomas Tobé i Europaportalen om sitt uppdrag](https://www.europaportalen.se/2026/01/eu-ar-under-attack-stark-skyddet-av-demokratin): <https://www.europaportalen.se/2026/01/eu-ar-under-attack-stark-skyddet-av-demokratin>

Den svenska regeringen överlämnade under hösten 2025 ett så kallat icke-papper¹² om EU:s demokratisköld till ansvarige EU-kommissionären Michael McGrath. Huvudbudskapet är att grundnivån av motståndskraft mot informationspåverkan behöver stärkas och att man på EU-nivå bör se över hur befintliga verktyg kan användas mer effektivt och strategiskt.

Kontakt: Cecilia Ramqvist Järvinen

Förslag om nytt EU-direktiv för att bekämpa korrupktion

I maj 2023 presenterade EU-kommissionen ett förslag till nytt direktiv¹³ för att bekämpa korrupktion genom fastställande av minimistandarder för definition och bestraffning av korrupktionsbrott, samt genom att införa förebyggande åtgärder och regler. Direktivet skulle innebära ett nytt grepp i och med att regler för korrupktion nu föreslås samlas i en gemensam rättsakt.

I förslaget betonas att korrupktion är mycket skadligt för samhället, demokratin och ekonomin och att det underminerar förtroendet för offentliga institutioner och rättsstaten. Att framgångsrikt förebygga och bekämpa korrupktion är därför avgörande både för att skydda EU:s värden och effektiviteten i EU:s politik. Direktivet kan komma att innebära att alla medlemsstater blir skyldiga att kriminalisera och definiera korrupktion på ett likartat sätt.

När Europaparlamentet fick direktivförslaget på sitt bord byggde de vidare på förslaget med en rad ambitiösa tillägg. Hanteringen i rådet i juni 2024 innebar dock att direktivförslaget till stor del vattnades ur efter att flera medlemsstater verkat för svagare skrivningar.

Under 2024 och 2025 pågick trilogförhandlingar i syfte att nå en kompromiss och under våren 2026 har både Europaparlamentet¹⁴ och rådet nu formellt bekräftat en överenskommelse.

---

¹² [Pressmeddelande från regeringen angående icke-papper till EU-kommissionär Michael McGrath](https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/09/sverige-overlamnar-icke-papper-kring-eus-demokratiskold/): <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/09/sverige-overlamnar-icke-papper-kring-eus-demokratiskold/>

¹³ [EU-kommissionens anti-korrupktionspaket](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_2516): https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_2516

¹⁴ [Europaparlamentet om den slutgiltiga överenskommelsen](https://www.europarl.europa.eu/news/sv/press-room/20260323IPR38831/parliament-greenlights-eu-anti-corruption-rules): <https://www.europarl.europa.eu/news/sv/press-room/20260323IPR38831/parliament-greenlights-eu-anti-corruption-rules>

Parallellt har EU-kommissionen aviserat att den i slutet av 2026 ska presentera EU:s första samlade strategi mot korruption. Strategin är ett icke-lagstiftande initiativ och väntas ange en övergripande inriktning för EU:s arbete mot korruption. Det handlar bland annat om ökat fokus på förebyggande arbete, integritet i offentlig förvaltning och förbättrad samordning mellan medlemsstater och EU-myndigheter.

SKR menar att vid ett eventuellt införande av direktivet måste finansieringsprincipen uppmärksammas i förhållande till staten. SKR har under många år arbetat med att stödja medlemmarna med frågor som rör bekämpandet av korruption. SKR ser därför positivt på direktivet i sin helhet.

Kontakt: Emma Albertsson

EU - en union som verkar för jämställdhet och jämlikhet

Många positiva framsteg inom jämställdhet och jämlikhet har gjorts inom EU de senaste åren, men det har samtidigt skett en stagnering och tillbakagång inom flera områden i Europa. I många medlemsstater är hot, hat och diskriminering utbredda problem.

SKR ser ett stort behov av att fortsatt stärka och utveckla jämställdhets- och jämlikhetsarbetet i Europa. SKR bevakar och påverkar, enskilt och genom europeiska arbetsgivar- och paraplyorganisationer, EU:s initiativ på jämställdhets- och jämlikhetsområdet.

EU-kommissionen har skapat ”EU:s jämlikhetsunion”¹⁵ för att bidra till jämlikhet oavsett kön, etniskt ursprung, religion eller tro, funktionsnedsättning, ålder eller sexuell läggning. Sedan 2020 har flera strategier och handlingsplaner presenterats, bland annat:

- **EU:s jämställdhetsstrategi 2026–2030:** Fokuserar på att förhindra könsrelaterat våld, minska löneklyftor, uppnå balans mellan könen i beslutsfattande och bekämpa könsstereotyper.

---

¹⁵ [EU:s jämlikhetsunion](https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/state-union/state-union-2022/building-union-equality_sv): https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/state-union/state-union-2022/building-union-equality_sv

- **EU:s strategi mot rasism 2026–2030¹⁶**: Syftar till att stärka lagar mot diskriminering och motverka rasism inom områden som utbildning, arbetsmarknad, hälso- och sjukvård och boende.
- **Strategi för rättigheter för personer med funktionsnedsättning 2021–2030¹⁷**: Syftar till att garantera fullt deltagande i samhället, rörlighet och grundläggande rättigheter i linje med FN-konventionen.
- **EU:s strategiska ram för romers jämlikhet, inkludering och delaktighet 2020–2030¹⁸**: Arbetar för att minska antiziganism och förbättra tillgången till utbildning, arbete och hälsa för romer.
- **Jämlikhetsstrategi för hbtqi+-personer 2026–2030¹⁹**: Syftar till att stärka skyddet, öka egenmakten och främja engagemang för hbtqi+-personers rättigheter inom hela unionen.

Kontakt: Beatrice Uppgård Briesch

Europeiska regionkommitténs yttrande om jämlikhetsstrategi för hbtqi+-personer 2026-2030

Susanne Wahlström (M), svensk ledamot i Europeiska regionkommitténs (ReK) utskott för socialpolitik, utbildning, sysselsättning, forskning och kultur (SEDEC), är rapportör²⁰ för ReK-yttrandet om den kommande jämlikhetsstrategin för hbtqi+-personer 2026–2030. SKR bistår med expertstöd i arbetet.

I utkastet till yttrande behandlas övergripande frågor om hur strategin kan bidra till att främja jämlikhet och icke-diskriminering i praktiken, med utgångspunkt i

¹⁶ [EU:s strategi mot rasism](https://commission.europa.eu/document/f4acc4d4-689e-4db8-8c89-c7243b76ab88_en): https://commission.europa.eu/document/f4acc4d4-689e-4db8-8c89-c7243b76ab88_en

¹⁷ [EU-kommissionen om arbetet med rättigheter för personer med funktionsnedsättning](https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/together-rights-strategy-persons-disabilities_sv): https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/together-rights-strategy-persons-disabilities_sv

¹⁸ [EU:s strategi för romers jämlikhet, inkludering och delaktighet](https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/roma-eu/roma-equality-inclusion-and-participation-eu_sv): https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/roma-eu/roma-equality-inclusion-and-participation-eu_sv

¹⁹ [”Fri att älska och vara vem man vill” - EU:s hbtqi-strategi](https://commission.europa.eu/news-and-media/news/free-love-free-be-eus-new-lgbtq-strategy-2025-10-08_sv): https://commission.europa.eu/news-and-media/news/free-love-free-be-eus-new-lgbtq-strategy-2025-10-08_sv

²⁰ Rapportörskapet innebär att man som ledamot ansvarar för det som blir Europeiska regionkommitténs officiella ståndpunkt i frågan gentemot övriga EU-institutioner.

strategins tre fokusområden och erfarenheterna av EU:s tidigare jämlikhetsstrategi för perioden 2020–2025.

Jämlikhetsstrategin har tre fokusområden:

- **Skydd:** Skärpta insatser mot hatbrott, hatpropaganda och omvändelseterapi. Förslag om att inkludera hatbrott mot hbtqi+-personer i EU:s brottskatalog samt förbättrat stöd till offer och skydd online.
- **Egenmakt:** Jämlik tillgång till utbildning, vård, bostäder och arbete. Särskilt fokus på barns rättigheter, psykisk hälsa och social inkludering.
- **Engagemang:** Medlemsstaterna uppmanas bland annat att ta fram egna handlingsplaner senast 2027. EU stärker stödet till civilsamhället och satsar på informationskampanjer och förbättrad datainsamling, samt förstärkt samarbete både inom Europa och globalt.

I utkastet till yttrande framhålls även bland annat kommuners och regioners betydelse i genomförandet av strategin samt vikten av tydlig ansvarsfördelning mellan olika nivåer. Arbetet uppmärksammar även övergripande aspekter såsom trygghet och skydd i digitala miljöer samt hur ökad jämlikhet kan bidra till social och ekonomisk hållbarhet.

Yttrandet kommer att antas slutgiltigt vid plenarsessionen i juli.

Kontakt: Beatrice Uppgård Briesch

Ny FN-rekommendation för jämn könsfördelning

FN:s kvinnokonvention ”The Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women” (CEDAW)²¹ är en central del av svensk jämställdhetspolitik och påverkar hur kommuner och regioner arbetar med makt, representation och beslutsfattande. Den Europeiska deklARATIONEN för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå, CEMR-deklARATIONEN²², är det verktyg som används för att omsätta CEDAW i praktiken.

---

²¹ [Jämställdhetsmyndigheten om CEDAW](https://jamstalldhetsmyndigheten.se/fakta-om-jamstalldhet/kvinnokonventionen/): <https://jamstalldhetsmyndigheten.se/fakta-om-jamstalldhet/kvinnokonventionen/>

²² [SKR om CEMR-deklARATIONEN](https://skr.se/jamstalldhet/cemrdeklARATIONEN.7859.html): <https://skr.se/jamstalldhet/cemrdeklARATIONEN.7859.html>

Tidigare har 40/60 setts som jämn könsfördelning, något som troligtvis ansetts vara en acceptabelt balanserad representation som undviker att en grupp dominerar helt. SKR dock anser att CEDAW-kommitténs (OHCR) nya rekommendation ”General Recommendation nr 40”²³ är mycket positiv då den tydliggör att 50/50-representation ska vara norm. Det innebär att Sverige ska säkerställa kvinnors fulla och lika deltagande i politiskt och offentligt liv.

Detta påverkar kommuner och regioner, till exempel genom att:

- Lokala partier kan arbeta med varannan-damernas på listor eller se till att båda könen finns representerade på toppositioner.
- Tjänstepersonsorganisationer kan sätta mål för 50/50 i ledningsgrupper eller aktivt rekrytera ur underrepresenterat kön.
- Kommuner och regioner kan analysera resursfördelning och styrning för att säkerställa att beslut fattas av jämnt fördelade grupper.

Kontakt: Beatrice Uppgård Briesch

Europeiskt medborgarinitiativ om förbud mot omvändelseterapi

Ett europeiskt medborgarinitiativ om att förbjuda så kallade omvändelse- eller konverteringspraktiker i EU har lämnats in till EU-kommissionen efter att ha samlat in ett tillräckligt stort antal verifierade underskrifter (1 128 063 stycken). Initiativet²⁴ uppmanar till ett EU-omfattande förbud mot praktiker och ingrepp som syftar till att förändra, undertrycka, förhindra eller påstått ”bota” en persons sexuella läggning, könsidentitet och/eller könsuttryck.

I och med att initiativet har godkänts befinner det sig nu i den formella uppföljningsfasen. EU-kommissionen är därmed skyldig att ta ställning till initiativet och återkomma med sitt svar.

---

²³ [OHCR om General Recommendation nr 40](https://www.ohchr.org/en/documents/general-comments-and-recommendations/general-recommendation-no-40-equal-and-inclusive): <https://www.ohchr.org/en/documents/general-comments-and-recommendations/general-recommendation-no-40-equal-and-inclusive>

²⁴ [EU-kommissionen om medborgarinitiativet om förbud mot omvändelseterapi](https://citizens-initiative.europa.eu/initiatives/details/2024/000001_sv): https://citizens-initiative.europa.eu/initiatives/details/2024/000001_sv

Frågan har även behandlats i Europaparlamentet, där initiativets mål och möjliga vägar framåt har diskuterats.

Kontakt: Beatrice Uppgård Briesch

Europeiskt medborgarinitiativ om säker och tillgänglig abort

Det europeiska medborgarinitiativet ”My Voice, My Choice: For Safe and Accessible Abortion”²⁵ samlade 1 124 513 verifierade underskrifter och lämnades in till EU-kommissionen under hösten 2025. Initiativet uppmanar EU-kommissionen att, inom ramen för EU:s befogenheter, bidra till förbättrad tillgång till säker och laglig abort i Europa, bland annat genom någon form av ekonomiskt stöd till medlemsstater på frivillig basis.

I februari 2026 presenterade EU-kommissionen sitt formella svar²⁶ på initiativet. EU-kommissionen delar initiativets övergripande mål om att stärka kvinnors hälsa och tillgång till vård och redogör i sitt svar för hur dessa mål kan främjas inom gällande EU-rätt. Som en del av sitt ställningstagande pekar kommissionen ut Europeiska socialfonden plus (ESF+) som ett befintligt instrument som medlemsstater, om de så önskar, kan använda för att stödja åtgärder som förbättrar tillgången till lagligt tillgänglig hälso- och sjukvård, i enlighet med nationella regelverk.

Genom detta ställningstagande klargör EU-kommissionen hur medborgarinitiativets intentioner kan omsättas i praktiken utan att överskrida EU:s befogenheter, och att ett eventuellt genomförande i första hand sker på nationell, regional och lokal nivå med stöd av befintliga EU-finansieringsramar.

Kontaktperson: Beatrice Uppgård Briesch

---

²⁵ [Medborgarinitiativet ”My Voice, My Choice: For Safe and Accessible Abortion”](https://citizens-initiative.europa.eu/my-voice-my-choice-safe-and-accessible-abortion_en):
https://citizens-initiative.europa.eu/my-voice-my-choice-safe-and-accessible-abortion_en

²⁶ [EU-kommissionens svar på medborgarinitiativet om färre osäkra aborter i EU](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sv/ip_26_472):
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sv/ip_26_472

Kapitel 3 – Industri, konkurrenskraft och EU:s inre marknad

Industrins konkurrenskraft i fokus

Draghi-rapporten

2024 presenterade den förre ECB-chefen och premiärministern Mario Draghi en rapport om EU:s konkurrenskraft. Rapporten, som har blivit mycket uppmärksam, framhåller nödvändigheten av ökad konkurrenskraft för industrin, integrerad med klimatomställningen, och vikten av att ta fram en EU-plan som omfattar både ren energiproduktion och Clean Tech. Detta har också blivit den strategiska inriktningen för den nuvarande EU-kommissionens andra mandatperiod, där hälften av initiativen hittills har just ökad konkurrenskraft som målsättning.²⁷ EU-kommissionen fokuserar på att stärka EU:s konkurrenskraft genom satsningar på forskning och innovation. Samtidigt försöker man att minska beroende av råvaror och insatsvaror från andra marknader.

Given för ren industri

Den så kallade given för en ren industri²⁸, ”Clean Industrial Deal”, presenterades i februari 2025 som en grund för det fortsatta omställningsarbetet under mandatperioden. Industrins konkurrenskraft ska stödjas, samtidigt som EU stärker sin resiliens och accelererar sin omställning mot minskad klimatpåverkan. Planen omfattar ökade investeringar, minskade energikostnader, satsningar på marknad, cirkulär ekonomi, kompetens, stärkt handel och fler partnerskap. Given för en ren industri omfattar även implementeringen av redan beslutade lagstiftningar inom EU:s gröna giv för att minska klimatutsläppen till 2030 samt en formalisering av klimatmålet för 2040.

---

²⁷ [Politiska prioriteringar för "von der Leyen II"-kommissionen:](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2026/785656/EPRS_STU(2026)785656_EN.pdf)

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2026/785656/EPRS_STU\(2026\)785656_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2026/785656/EPRS_STU(2026)785656_EN.pdf)

²⁸ [EU-kommissionen om ”given för en ren industri”:](https://commission.europa.eu/topics/competitiveness/clean-industrial-deal_sv)

https://commission.europa.eu/topics/competitiveness/clean-industrial-deal_sv

Den inre marknadsstrategin

Den inre marknadsstrategin²⁹ presenterades av EU-kommissionen i maj 2025 i syfte att stärka Europas tillväxt och konkurrenskraft. I strategin anges flera åtgärder som avses presenteras under åren 2025–2027. Fokus i strategin ligger på att ta bort de mest skadliga hindren på den inre marknaden ("Terrible Ten"), samt att modernisera tjänstemarknaden, stärka små och medelstora företags möjligheter att expandera och verka gränsöverskridande, digitalisera regelverk och förfaranden samt säkerställa bättre efterlevnad och genomförande av EU:s regelverk. I detta sammanhang nämns särskilt revideringen av upphandlingsdirektiven.

Regelförenkling

Det finns ett stort tryck från både medlemsstaterna och Europaparlamentet att genomföra förenklingar i EU:s regelverk, i syfte att underlätta för företag och därmed öka konkurrenskraften. Flera förenklingspaket benämnda "omnibus" har redan beslutats, diskuteras eller aviserats. Det gäller bland annat lättnader i koldioxidkraven för fordonsindustrin, ökad teknikneutralitet och minskade krav på hållbarhetsrapportering för företag. I EU-kommissionens arbetsprogram aviseras förenklingar inom exempelvis energiområdet avseende både styrning, energieffektivisering, förnybar energi och produktlagstiftning.

Initiativen som nämnts leder i många fall till regler och kriterier som direkt påverkar förutsättningarna för klimat- och miljöarbete, upphandling, samt ekonomi och verksamheter i kommuner och regioner. Det blir därför fortsatt viktigt att bevaka kommande EU-initiativ och kunna påverka så tidigt och kraftfullt som möjligt.

Läs mer om förenklingar i EU:s miljölagstiftning i kapitel 5.

Förordning om industriell acceleration och omställning

Den 4 mars 2026 presenterade EU-kommissionen förslaget till förordning om industriell acceleration och omställning (Industrial Accelerator

---

²⁹ [EU-kommissionen om en ny strategi för inre marknaden:](https://sweden.representation.ec.europa.eu/news/ny-strategi-ska-tackla-de-10-storsta-hindren-pa-eus-inre-marknad-2025-05-23_sv)

https://sweden.representation.ec.europa.eu/news/ny-strategi-ska-tackla-de-10-storsta-hindren-pa-eus-inre-marknad-2025-05-23_sv

Act)³⁰. Förordningen syftar till att stärka industrins konkurrenskraft och motståndskraft, skala upp industrins produktion samt bidra till EU:s klimatomål, ekonomiska säkerhet och högkvalitativa arbetstillfällen. Som ett mål föreslås att öka tillverkningsindustrins andel av EU:s BNP till minst 20 procent år 2035.

Förslaget innehåller åtgärder för ökad efterfrågan på strategiska produkter genom krav på unionsursprung och/eller lågt koldioxidavtryck i offentliga upphandlingar och offentliga stöd, krav vid utländska investeringar i utpekade sektorer samt åtgärder inom tillståndsprocesser och industriella accelerationsområden. Förslaget bygger vidare på regelverk för netto-nollindustrier, kritiska råmaterial och förnybar energi.

Förordningarna om netto-nollindustrier och kritiska råmaterial

Förordningen om netto-nollindustrin (Net Zero Industry Act, NZIA)³¹ samt förordningen för kritiska råmaterial (Critical Raw Materials Act, CRMA)³² trädde i kraft 2024. Syftet med förordningarna är att stärka industriproduktionen i EU inom områden som kopplar till omställningen. Prioriterade projekt ska ges företräde i tillståndsprocesser och beslutstiden begränsas. Medlemsstaterna ska inrätta centrala kontaktpunkter och utse nationella myndigheter som ska underlätta och koordinera tillståndsprocesser. I Sverige har sex länsstyrelser fått uppdraget.

I NZIA ska offentlig upphandling beakta resiliens, exempelvis ska beroende till mer än 50 procent av leverantör i ett tredje land beaktas om merkostnaden inte överstiger 20 procent. NZIA pekar ut ett tjugotal strategiska teknologier med målet att EU:s produktionskapacitet till 2030 ska motsvara minst 40 procent av EU:s årliga behov. Det omfattar vind, sol, vattenkraft, biogas, batterier, vätgasteknik, värmepumpar, elnät, koldioxidinfångning (CCS), kärnkraft och andra hållbara alternativa bränslen. Även produktion av komponenter kan omfattas.

---

³⁰ [EU-kommissionens "Industrial Accelerator Act"](https://single-market-economy.ec.europa.eu/publications/industrial-accelerator-act_en): https://single-market-economy.ec.europa.eu/publications/industrial-accelerator-act_en

³¹ [EU-kommissionens NZIA, "Net Zero Industry Act"](https://single-market-economy.ec.europa.eu/industry/sustainability/net-zero-industry-act_en): https://single-market-economy.ec.europa.eu/industry/sustainability/net-zero-industry-act_en

³² [EU-kommissionens CRMA, "Critical Raw Materials Act"](https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/raw-materials/areas-specific-interest/critical-raw-materials/critical-raw-materials-act_en): https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/raw-materials/areas-specific-interest/critical-raw-materials/critical-raw-materials-act_en

CRMA listar både kritiska och strategiska råvaror som behövs för den gröna och digitala omställningen och för försvars- och rymdindustrin. Riktmärken finns för EU:s inhemska kapacitet i råvarukedjan.

SKR har ställt sig kritiskt till delar av detaljstyrningen, gällande krav i upphandling och hänsyn till kommunalt planansvar. Det är viktigt att nya regler inte leder till stora administrativa och ekonomiska bördor och tar bort möjligheten till lokal demokratisk process.

Kontakt: Andreas Hagnell

Statligt stöd

I fördraget om Europeiska unionens funktionssätt finns de grundläggande förutsättningarna för statligt stöd. EU:s regler för statligt stöd är centrala för de rättsliga förutsättningarna för möjligheterna att finansiera vissa verksamheter med offentliga medel. Regelverket syftar främst till att bevaka intresset av konkurrensneutralitet, men innehåller också skyddsregler för det som är av allmänt intresse. Fördragets regler för statligt stöd vilar på grundtanken att offentliga medel inte ska användas så att de snedvrider en marknadsfunktionssätt. Statligt stöd – det vill säga tillskott av offentliga medel, från staten, en kommun eller en region, som ges till en ekonomisk verksamhet – är därför bara tillåtet om det förhandsanmälts och kan godkännas, eller om det kan lämnas med stöd av ett undantag.

Tillämpningen av statsstödsregelverket utvecklas av EU-kommissionen inom ramen för det mandat som följer av fördraget. Det görs i meddelanden och förordningar. EU-kommissionen har därutöver under en längre tid bedrivit ett brett moderniseringsarbete som kallas State Aid Modernisation (SAM).³³ Målen med moderniseringsarbetet är att främja tillväxt på en dynamisk, konkurrenskraftig inre marknad, fokusera på de fall som har störst påverkan på den inre marknaden, minska den administrativa bördan och kunna fatta snabbare beslut.

SKR bedriver ett långsiktigt arbete för att dels bygga kunskap om hur reglerna för statligt stöd påverkar kommuner och regioner på olika nivåer, dels påverka

---

³³ [EU-kommissionen om ”State Aid Modernisation” \(SAM\):](https://competitionpolicy.ec.europa.eu/state-aid/legislation/modernisation_en)

https://competitionpolicy.ec.europa.eu/state-aid/legislation/modernisation_en

utformningen av regelverket. Arbetet genomförs bland annat inom ramen för arbetet i CEMR och SGI Europe samt gentemot Regeringskansliet.

Förändringar avseende de minimis-stöd

Ett stöd av mindre betydelse, på EU-nivå kallat de minimis-stöd, är ett stöd till lågt värde som under vissa förutsättningar inte är ett statsstöd. Om villkoren i någon förordning om de minimis-stöd är uppfyllda är kriterierna i begreppet statligt stöd i EUF-fördraget inte uppfyllda. Stöd av mindre betydelse omfattas därför inte av förbudet mot statligt stöd.

Sedan den 1 januari 2024 gäller nya regler för stöd av mindre betydelse. Det innebär bland annat att stöd upp till 300 000 euro per treårsperiod undantas från många statsstödsrättsliga krav. Det tidigare takbeloppet var 200 000 euro. För stöd i form av ersättning för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse är det nya takbeloppet 750 000 euro per treårsperiod. De nya högre beloppen ska gälla till den 31 december 2030.

De nya reglerna innebär också att stöd som omfattats av undantagsreglerna kommer att behöva registreras i ett centralt register. Statsstöd som ges enligt de minimis-reglerna från och med den 1 januari 2026 ska registreras i ett register hos Tillväxtanalys (eAidRegister).

Översyn av statsstöd till tjänster av allmänt intresse (SGEI)

Tjänster av allmänt intresse har en särställning inom EU-rätten. De anses vara av särskilt intresse i medlemsstaterna och de är kopplade till särskilda skyldigheter att tillhandahålla dem. Möjligheterna att ge stöd till sådana tjänster är större än för tjänster i övrigt. Tjänsterna kan vara ekonomiska och icke-ekonomiska. Icke-ekonomiska tjänster omfattas till skillnad från ekonomiska tjänster inte av EU:s regler om den inre marknaden och således inte heller av reglerna om statsstöd. Kommuner och regioner kan vara behöriga att lämna stöd till företag som utför tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Det krävs dock att det finns befogenhet i kommunallagen eller annan lagstiftning. Om villkoren i EU-kommissionens beslut är uppfyllda är stödet förenligt med EUF-fördragets statsstödsregler vilket innebär att det inte omfattas av genomförandeförbudet.

EU-kommissionen fattade den 16 december 2025 beslut om att ersätta sitt tidigare beslut från 2012 om tillämpningen av statligt stöd för allmännyttiga

tjänster.³⁴ Stöd enligt beslutet kan t.ex. ges till viss sjukvård och för subventionerade bostäder och bostäder till överkomlig kostnad om det uppfyller i beslutet angivna villkor. Vidare kan stöd ges till flygplatser och hamnar där den genomsnittliga årliga trafikvolymen under de två föregående räkenskapsåren inte överstiger 500 000 passagerare för flygplatser och 400 000 passagerare för hamnar.³⁵

Översyn av den allmänna gruppundantagsförordningen - GBER

Den allmänna gruppundantagsförordningen, förkortat GBER³⁶, är också föremål för översyn. Stöd för vissa ändamål kan lämnas enligt villkoren i GBER utan att kommissionen först måste godkänna det. Exempel på områden är regionalstöd, stöd till forskning, utveckling och innovation samt stöd till regionala flygplatser. Syftet med översynen är att underlätta, förenkla och påskynda stödet till EU:s gröna och digitala omställning. Ändringarna ska göra det lättare för medlemsstaterna att ge stöd i linje med EU:s industriplan för den gröna given.

EU-kommissionen har under hösten 2025 samlat in synpunkter genom en öppen konsultation. SKR lämnade in synpunkter och påpekade bland annat att regelverket behöver vara förutsebart och användbart samt att det finns behov av vägledning och praxis från EU-kommissionen. SKR har fört fram att det är svårt att tillämpa vissa gruppundantag på svenska förhållanden eftersom vi har en annan struktur på näringslivet än vad andra medlemsländer har. Vidare har SKR poängterat att det är viktigt att balansera flexibilitet i form av enklare regler och mindre administration med tydlighet och därvid gjort en jämförelse med vad som gäller på upphandlingsområdet.

Den 13 mars 2026 presenterade EU-kommissionen ett utkast till ny allmän gruppundantagsförordning att lämna synpunkter på. Kommissionen anger att de har granskat gruppundantagsförordningen i syfte att förenkla den, anpassa den till den sociala marknadsmässiga och tekniska utvecklingen samt även att effektivisera den genom att åtgärda inkonsekvenser och förbättra läsbarheten.

---

³⁴ [EU-kommissionens beslut \(EU\) 2025/2630 om tillämpningen av statligt stöd för allmännyttiga tjänster](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/ALL/?uri=CELEX:32025D2630): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/ALL/?uri=CELEX:32025D2630>

³⁵ Tidigare gällde 200 000 respektive 300 000 passagerare. Även kraven i förordning 3577/92 måste vara uppfyllda.

³⁶ [Den allmänna gruppundantagsförordningen \(GBER\)](https://eur-lex.europa.eu/SV/legal-content/summary/general-block-exemption-regulation.html): <https://eur-lex.europa.eu/SV/legal-content/summary/general-block-exemption-regulation.html>

Det kan konstateras att utkastet är omfattande, och att utkastet har en något förändrad struktur vilket i någon mån kan göra förordningen mer tillgänglig. En hel del bestämmelser kvarstår oförändrade. Ett exempel på ändring är att bestämmelserna om flygplatser och antalet passagerare föreslås överensstämma med de som gäller för SGEI-stöd. Synpunkter på utkastet skulle vara kommissionen tillhanda senast den 23 april 2026. SKR lämnade synpunkter även denna gång.

Nya regler kommer att antas fjärde kvartalet 2026.

Kontakt: Helena Henriksson

Översyn av direktiven om offentlig upphandling

Under hösten 2024 påbörjade EU-kommissionen översynen av upphandlingsdirektiven.³⁷ Syftet med översynen är liksom vid förra revideringen som skedde 2009 – 2014 att förenkla och modernisera reglerna samt minska den administrativa bördan. Nytt är att europeiska företag och produkter inom vissa sektorer ska främjas samt att försörjningsberedskapen ska stärkas.

Översynen avser de direktiv som i Sverige genomförts genom lagen om offentlig upphandling (LOU), lagen om upphandling inom försörjningssektorerna (LUF) och lagen om upphandling av koncessioner (LUK). Det bör noteras att regelverket för offentlig upphandling omfattar långt fler regler än de som är föremål för översynen. En mängd förordningar antagna av EU, fler än 50 stycken, reglerar upphandling i olika grad. Som exempel kan nämnas förordningar om kollektivtrafik, kemikalier, batterier och rättsmedel på upphandlingsområdet (det vill säga sanktioner, bestämmelser om överprövning med flera). Dessa förordningar ingår inte i översynen.

EU-kommissionen har låtit ta fram ett antal studier och har också genomfört en öppen konsultation, som SKR besvarade. EU-kommissionen presenterade resultatet av studierna och den öppna konsultationen i oktober 2025.³⁸ Av rapporten framgår att syftena med den tidigare revideringen inte har nåtts.

---

³⁷ [EU-kommissionen om offentlig upphandling](https://single-market-economy.ec.europa.eu/single-market/public-procurement_en): https://single-market-economy.ec.europa.eu/single-market/public-procurement_en

³⁸ [EU-kommissionens arbetsdokument med resultatet av studierna/konsultationen](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=SWD(2025)333&lang=en): [https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=SWD\(2025\)333&lang=en](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=SWD(2025)333&lang=en)

Direktiven har inte blivit mer flexibla utan regelverket är fortsatt komplext, byråkratiskt och administrativt betungande. Vissa regler är fortsatt oklara, som reglerna om samverkan och interna upphandlingar. Vidare har nya begrepp och hur upphandlingsreglerna hänger samman med andra EU-rättsakter lett till tolkningsproblem och rättsosäkerhet. Digitaliseringen har dock lett till viss förenkling och ökad transparens men vissa verktyg – som ESPD³⁹ – har inte nått sina syften utan har tvärtom lett till ökad administration och byråkrati. Den totala kostnaden som en upphandling medför har ökat och de indirekta kostnaderna i form av exempelvis begränsade möjligheter till innovation, kvarstår. Risken för korruption har inte heller minskat enligt rapporten.

EU-kommissionen för i rapporten fram att regelverket behöver bli mer flexibelt och enklare att tillämpa, särskilt för att möta kriser och snabba förändringar. Bättre samordning mellan olika rättsakter och sektorsspecifika regler behövs. Det behövs också en fortsatt satsning på digitalisering. SKR delar dessa slutsatser.

Under vintern 2025/26 har ännu en konsultation genomförts med frågor om hur lagstiftningen borde se ut. Frågorna rörde bl.a. hur de olika målen med lagstiftningen borde prioriteras, om utformning och nivån på digitalisering, om hur företag eller varor och tjänster som härrör från EU kan premieras och om hur sociala och miljömässiga mål kan uppnås. SKR besvarade frågorna och lyfte särskilt att tröskelvärdena behöver höjas, att bestämmelserna om ändring av anbud och avtal behöver bli mer flexibla, att det måste vara tillåtet att upphandla till lägsta pris och att eventuella digitala lösningar inte får leda till en ökad administrativ börda för upphandlande myndigheter och leverantörer.

Vidare förde SKR fram att regler som premierar europeiska varor eller företag behöver beakta att kommuner och regioner är beroende av motståndskraftiga leveranskedjor inom vissa kritiska sektorer som hälsa, IT, vatten- och säkerhetstjänster. SKR påpekade att regler om att premiera europeiskt kan öka kostnaderna, vilket innebär att sådana regler kräver noggranna överväganden. SKR lyfte också vikten att ta fram ändamålsenliga regler i syfte att komma till rätta med oseriösa och kriminella aktörer i välfärden. Därutöver lämnade SKR ett konkret förslag i syfte att göra undantaget för intern upphandling mer

---

³⁹ ESPD European Single Procurement Document, en standardiserad form av egen försäkran att leverantören uppfyller vissa krav.

ändamålsenligt samt ett om att underlätta offentliga samarbeten, så kallade Hamburgsamarbeten.

Under vårvintern har EU-kommissionen besökt intressenter som CEMR och SGI Europe för att berätta om sitt arbete med revideringen och samla in ytterligare synpunkter. Det har då framkommit att majoriteten av de som besvarat den senaste konsultationen har varit företag. Kommuner och regioner har inte besvarat den i samma utsträckning.

Utkast till nya upphandlingsdirektiv ska enligt EU-kommissionens arbetsprogram presenteras under andra kvartalet 2026, troligen i slutet av juni. Utkastet kommer sedan att vara föremål för förhandlingar i cirka två till tre år, eller längre om så behövs. När sedan ett, eller om det fortsatt blir flera direktiv, antagits har medlemsländerna två år på sig att implementera det eller dem. Det innebär att en eller flera nya upphandlingslagar som tidigast kan träda i kraft runt 2031.

SKR bevakar området genom till exempel CEMR, SGI Europe och gentemot Regeringskansliet. Frågan är särskilt prioriterad då upphandlingsreglerna har stor påverkan på kommuner och regioner.

Kontakt: Helena Henriksson

Kapitel 4 - EU:s energi- och klimatpolitik

Under våren 2026 prioriterar det cypriotiska EU-ordförandeskapet att stärka EU:s oberoende, något som i hög grad omfattar energi- och klimatarbetet.

I EU-kommissionens arbetsprogram för 2026 anges att innan sommaren 2026 ska det komma en handlingsplan för elektrifiering - inklusive värme och kyla. Mot slutet av året ska det även komma ett klimatpaket mot 2040. Ett antal lagförslag kopplat till energiunionen planeras även under det tredje kvartalet. Ett ramverk för klimatresiliens och en uppdaterad styrning av EU:s energiunion och klimatagenda inklusive utfasning av fossila subventioner är planerade till fjärde kvartalet. Utöver dessa väntas ett nytt regelverk för handel och transport av infångad koldioxid samt initiativ om trepartsavtal om havsbaserad vindkraft och trepartsavtal om energilagring och flexibilitet.

Förenklingar och översyn av flera delar av EU:s regelverk omfattar lättnader i koldioxidkraven för fordonsindustrin, kolsänkor och ökad teknikneutralitet. Det aviseras även förenklingar inom energiområdet avseende både styrningen av energiunionen, energieffektivisering, förnybar energi och produktlagstiftning. Klimatpaketet för det kommande decenniet innehåller översyn av utsläppshandeln och nationella åtaganden. EU:s utsläppshandel har ifrågasatts mot bakgrund av ett osäkert omvärldsläge och ökade energipriser.

I Draghi-rapporten om EU:s konkurrenskraft framhölls nödvändigheten av att integrera klimatomställningen med en ökad konkurrenskraft för industrin, och vikten av att ta fram en plan som omfattar både ren energiproduktion och Clean Tech. Även given för en ren industri betonar omställningen mot minskad klimatpåverkan. Även initiativet "Accelerate Europe" syftar till att skydda EU från energikris och accelerera utvecklingen mot ren och inhemsk energi. EU-kommissionen föreslår ökad samordning kring bland annat lager och import och påminner om - och utökar - möjligheterna till tillfälliga stöd och hänvisar till initiativ inom elektrifiering, nät och energiinvesteringar.

Initiativen som nämnts leder i många fall till regler och kriterier som direkt påverkar förutsättningarna för klimat- och energiarbete i kommuner och

regioner, bland annat för tillståndsprocesser. Det blir därför fortsatt viktigt att bevaka kommande EU-initiativ och kunna påverka så tidigt som möjligt.

Kontakt: Andreas Hagnell

Förslag till klimatmål för 2040

EU:s klimatmål för 2040⁴⁰ och ändringen av EU:s klimatlag antogs av rådet i mars 2026⁴¹. Målet omfattar en minskning av utsläppen med 90 procent till 2040 jämfört med 1990. Av detta får fem procentenheter utgöra internationella reduktionsenheter av hög kvalitet.

Klimatlagen fastställer viktiga aspekter som EU-kommissionen måste beakta när den utarbetar sina lagstiftningsförslag för perioden efter 2030, med fokus på konkurrenskraft, förenkling, social rättvisa, energitrygghet och överkomliga energipriser. Permanenta koldioxidupptag ska kunna kompensera för restutsläpp och ökad flexibilitet ska gälla inom och mellan olika sektorer och instrument. Genom den ändrade klimatlagen flyttas också datumet fram ett år för när EU:s utsläppshandelssystem för vägtransporter, byggnader och andra sektorer (ETS2) ska vara fullt operativt, från 2027 till 2028.

I EU-kommissionens arbetsprogram för 2026 aviseras ett klimatpaket för det kommande decenniet som innehåller översyn av utsläppshandel och nationella åtaganden. Ett nytt regelverk för handel och transport av infångad koldioxid ska presenteras.

Kontakt: Andreas Hagnell

Energi till överkomliga priser

En handlingsplan för energi till överkomliga priser⁴² presenterades av EU-kommissionen i februari 2025 med ett stort fokus på sänkta energikostnader.

---

⁴⁰ [EU-kommissionen om EU:s klimatlag och målen för 2040](https://commission.europa.eu/news-and-media/news/eu-climate-law-new-way-reach-2040-targets-2025-07-02_sv): https://commission.europa.eu/news-and-media/news/eu-climate-law-new-way-reach-2040-targets-2025-07-02_sv

⁴¹ [Rådets pressmeddelande om EU:s klimatmål för 2040](https://www.consilium.europa.eu/sv/press/press-releases/2026/03/05/2040-climate-target-council-gives-final-green-light/): <https://www.consilium.europa.eu/sv/press/press-releases/2026/03/05/2040-climate-target-council-gives-final-green-light/>

⁴² [EU-kommissionens handlingsplan för energi till överkomliga priser](https://commission.europa.eu/news-and-media/news/new-action-plan-save-eu260-billion-annually-energy-2040-2025-02-26_sv): https://commission.europa.eu/news-and-media/news/new-action-plan-save-eu260-billion-annually-energy-2040-2025-02-26_sv

Det omfattar priser för el, nät och system, skatter, leverans- och slutkundsmarknader, ekonomisk/finansiella frågor, att korta ledtider för tillståndsprocesser, att underlätta gränsöverskridande handel, flexibilitet och energieffektivitet samt initiativ som rör gasmarknaden. EU:s energiunion ska fullbordas genom en specialgrupp, vitbok, investeringsstrategi, digitalisering och AI samt en värme- och kylningsstrategi. Investeringar ska attraheras genom trepartskontrakt för Europas industri med offentlig sektor, finansinstitutioner samt utvecklare av ren energi. Strategin berör även ökad beredskap för potentiella energikriser genom försörjningstrygghet, prisstabilitet och pris-krisberedskap.

”Medborgarnas energipaket”⁴³ presenterades i mars 2026, med fokus på att skydda och stärka konsumenter genom att sänka energiskatter, underlätta byte av energileverantör, främja energigemenskaper och bekämpa energifattigdom. EU-kommissionen ska ta fram vägledning till medlemsstaterna.

Kontakt: Andreas Hagnell

Nätpaketet och transeuropeisk energiinfrastruktur

EU-kommissionen presenterade i slutet av 2025 ett meddelande om det europeiska nätpaketet, ”European Grids Package”⁴⁴. Samtidigt presenterades även förslag om revideringar av förordningen om transeuropeisk energiinfrastruktur (TEN-E)⁴⁵ och direktiven om förnybar energi, om gemensamma regler för den inre marknaden för el, samt om gemensamma regler för de inre marknaderna för förnybar gas, naturgas och vätgas. Kommissionen föreslog en mer EU-centraliserad planering av gränsöverskridande energiinfrastrukturprojekt, kostnadsnyttodelning, lättnader i miljökrav, initiativ och ersättning för att öka allmänhetens acceptans för energiinfrastrukturprojekt samt införande av digitaliserad och samlad hantering av tillståndsprocesser.

Fonden för ett sammanlänkat Europa (CEF) (se separat artikel i kapitel 6) presenterades i juli 2025 med förslag för att stödja investeringar i transport-

---

⁴³ [EU-kommissionens ”Medborgarnas energipaket”](https://energy.ec.europa.eu/topics/markets-and-consumers/energy-consumers-and-prosumers/citizens-energy-package_en): https://energy.ec.europa.eu/topics/markets-and-consumers/energy-consumers-and-prosumers/citizens-energy-package_en

⁴⁴ [EU-kommissionens ”European Grids Package”](https://energy.ec.europa.eu/topics/infrastructure/european-grids_en): https://energy.ec.europa.eu/topics/infrastructure/european-grids_en

⁴⁵ [EU-kommissionen om TEN-E \(Trans-European Networks for Energy\)](https://energy.ec.europa.eu/topics/infrastructure/trans-european-networks-energy_en): https://energy.ec.europa.eu/topics/infrastructure/trans-european-networks-energy_en

och energiinfrastruktur med ett särskilt fokus på gränsöverskridande projekt, militär mobilitet och förnybar energi. Den föreslagna budgetramen för energiområdet motsvarar en femfaldig ökning jämfört med föregående programperiod. Inom energisektorn föreslås finansiering till gränsöverskridande projekt av gemensamt eller ömsesidigt intresse enligt TEN-E-förordningen och gränsöverskridande projekt inom området förnybar energi som baseras på samarbetsavtal enligt förnybart-direktivet (RED) och styrningsförordningen.

Kontakt: Andreas Hagnell

RePowerEU

”RePowerEU”⁴⁶ är en färdplan för att upphöra med import av energi från Ryssland som presenterades 2022. En uppdaterad reglering som rör gas, kärnbränsle och olja gäller från februari 2026. Den omfattar en förordning om utfasning av import av rysk naturgas med förbud mot import av rörbunden naturgas och LNG från Ryssland, med vissa undantag för inlandsstater och ingångna avtal fram till 2028.

Kontakt: Andreas Hagnell

Den europeiska gröna givenens genomförande

Under den förra EU-kommissionens mandatperiod 2019–2024 samlades miljö- och klimatarbetet inom den europeiska gröna given⁴⁷. Den innehöll en lång rad strategier och lagstiftningsförslag där de flesta nu är implementera eller under implementering.

Inriktningen om ett klimatneutralt EU senast 2050, och därefter negativa utsläpp, fastställdes genom EU:s klimatlag från 2021. Målet mot 2030 anger att nettoutsläppen av EU:s totala växthusgasutsläpp ska minska med minst 55 procent jämfört med år 1990, vilket följdes av lagförslagspaketet ”Fit for 55”, med ett 20-tal lagförslag. Det omfattar bland annat bindande mål på EU-nivå om att 42,5 procent av den totala energimixen ska komma från förnybara källor

---

⁴⁶ [EU-kommissionen om ”RePowerEU”](https://commission.europa.eu/topics/energy/repowereu_sv):

https://commission.europa.eu/topics/energy/repowereu_sv

⁴⁷ [EU-kommissionen om den gröna given](https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_sv): https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_sv

senast 2030 samt att den slutliga energiförbrukningen på EU-nivå ska minskas med 19 procent från 2022 till 2030.

EU ETS, systemet för utsläppshandel, har utökats och skärpts. Det har kompletterats med en gränsjusteringsmekanism, CBAM⁴⁸, för koldioxid från import inom vissa sektorer. Utsläppsminskningar i övriga sektorer ska ”bördefördelas” mellan medlemsstaterna, inkluderat utsläpp till följd av markanvändning, LULUCF⁴⁹. Nationella energi- och klimatplaner för hur målen ska nås lämnades in till EU-kommissionen sommaren 2024. En social klimatfond har utformats i syfte att motverka sociala orättvisor i omställningsarbetet (se artikel nedan). Initiativ för att nå klimatneutralitet inkluderar även energimarknaden och transportsektorn.

Energiskattedirektivets revidering hör till ett av få lagförslag från den gröna given som inte är beslutat, eftersom det kräver enighet bland medlemsstaterna. EU-kommissionen har föreslagit justeringar med skatt baserat på energiinnehåll och hållbarhet. Även hållbara biobränslen föreslås beskattas, vilket skulle kunna bli mycket problematiskt ur ett svenskt perspektiv.

Kontakt: Andreas Hagnell

EU:s sociala klimatfond och Sveriges plan

EU:s sociala klimatfond⁵⁰ är ett finansieringsinstrument som gäller för perioden 2026–2032. Fonden införs för att hantera sociala utmaningar till följd av den gröna omställningen och medel tillkommer från det nya utsläppshandelsystemet ETS2. Fonden ska stötta utsatta hushåll, mikroföretag och transportanvändare som är särskilt drabbade av höga energi- och transportkostnader. Sveriges sociala klimatplan godkändes under 2025.

Regeringen avser använda fonden till en elbilspremie från 2026 för hushåll i 177 utvalda kommuner, främst på landsbygden eller i områden med begränsad kollektivtrafik. Premien är högst 54 000 kr (1 500 kr/månad under tre år) för

---

⁴⁸ [EU-kommissionen om CBAM \(Carbon Border Adjustment Mechanism\)](https://taxation-customs.ec.europa.eu/carbon-border-adjustment-mechanism_en): https://taxation-customs.ec.europa.eu/carbon-border-adjustment-mechanism_en

⁴⁹ [EU-kommissionen om LULUCF \(Land Use, Land-Use Change and Forestry Regulation\)](https://climate.ec.europa.eu/eu-action/land-use-sector_en): https://climate.ec.europa.eu/eu-action/land-use-sector_en

⁵⁰ [EU-kommissionens sociala klimatfond](https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/policies-and-activities/funding/social-climate-fund_en?prefLang=sv): https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/policies-and-activities/funding/social-climate-fund_en?prefLang=sv

ansökningar före den 1 juli 2028, och kommer efter det att sänkas till 36 000 kr (1 000 kr/månad).

SKR ansåg i sitt remissvar⁵¹ över förslaget till förordning om elbilspremie att en bredare ansats hade varit önskvärd, inte minst genom att ta med den samhällsfinansierade kollektivtrafiken för att öka tillgängligheten. I andra medlemsstater är det aktuellt med bredare satsningar på energieffektivisering i byggnader och på kollektivtrafik.

Kontakt: Ida Nelson och Andreas Hagnell

Implementering av direktiven om energieffektivitet och byggnaders energiprestanda

Sverige har ännu inte implementerat EU:s reviderade direktiv om energieffektivitet (EED)⁵². Direktivet innehåller tuffa krav på energibesparingar på både Sverige i stort, offentlig sektor och andra områden. Det bindande målet är att EU:s slutliga energianvändning ska minska med närmare 20 procent till 2030 jämfört med 2022.

Offentlig sektor ska reducera energianvändningen med 1,9 procent per år, där kraven införs stegvis och jämförs med basåret 2021. Kravet gäller kommuner och regioner själva och organ som till mer än 50 procent finansieras av offentliga medel och där majoriteten av styrelsen tillsätts av en kommun eller region. Regeringskansliet väntas ta fram författningsförslag om detta under 2026. Dessa kommer sannolikt resultera i krav på rapportering av energianvändning och åtgärder i kommuner och regioner, snarare än i direkta krav på energibesparingar. Offentliga byggnaders energiprestanda ska spara energi motsvarande som att renovera tre procent per år av golvytan till näronnenergibygnader. Därtill ska energirenoveringsplaner utfärdas.

EU-direktivet om byggnaders energiprestanda (EPBD)⁵³ ska vara implementerat den 29 maj 2026. Boverket har remitterat flera förslag relaterade till

---

⁵¹ Kontakta SKR-kansliet för att ta del av yttrandet.

⁵² [EU-kommissionens direktiv om energieffektivitet \(EED\)](https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-efficiency/energy-efficiency-targets-directive-and-rules/energy-efficiency-directive_en):

https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-efficiency/energy-efficiency-targets-directive-and-rules/energy-efficiency-directive_en

⁵³ [EU-kommissionen om direktivet om byggnaders energiprestanda](https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-efficiency/energy-performance-buildings/energy-performance-buildings-directive_en):

https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-efficiency/energy-performance-buildings/energy-performance-buildings-directive_en

direktivet. EPBD omfattar flera nya krav på energiprestanda på både befintliga lokalbyggnader och den nationella bostadsstocken i stort samt på solenergi och laddinfrastruktur. Förslagen omfattar krav och definitioner för energiprestanda, beräkningsmetoder, energideklarationer och klassning⁵⁴.

Medlemsstaterna ska även anta nationella byggnadsrenoveringsplaner för en energieffektiv och fossilfri byggnadsstock år 2050.

Kontakt: Andreas Hagnell

Implementering av direktivet om förnybar energi

EU:s reviderade direktiv om förnybar energi (RED)⁵⁵ skulle vara implementerat den 21 maj 2025. EU-kommissionen har i oktober 2025 stämt Sverige med krav på böter för att inte ha infört regler för att snabba på myndighetsbeslut kring förnybar energi.

EU:s mål för förnybar energi ökar till 42,5 procent år 2030, med en strävan mot 45 procent. Regeringen har föreslagit en betydligt mindre ökning för Sverige, som redan har en hög andel förnybar energi, men kan behöva bidra mer om övriga medlemsstater inte överpresterar.

Flera nya krav ställs på tillståndprocesser, inkluderat nationella kontaktpunkter för hela processen. Områden för förenklad hantering av förnybar produktion ska identifieras på land och till havs.

EU-kommissionen har pågående ärende mot Sverige i EU-domstolen för att inte ha infört EU:s regler för att påskynda tillståndprocesser för anläggningar för förnybar energi. Regeringskansliet bereder i början av 2026 förslag till regelverk för processer och tidsgränser.

Kontakt: Andreas Hagnell

---

⁵⁴ [Läs mer på skr.se om direktivets implementering:](https://skr.se/miljoklimatochenergi/klimatochenergi.7715.html#h-Energieffektiviseringbyggnader)

[https://skr.se/miljoklimatochenergi/klimatochenergi.7715.html#h-](https://skr.se/miljoklimatochenergi/klimatochenergi.7715.html#h-Energieffektiviseringbyggnader)

[Energieffektiviseringbyggnader](https://skr.se/miljoklimatochenergi/klimatochenergi.7715.html#h-Energieffektiviseringbyggnader)

⁵⁵ [EU-kommissionens direktiv om förnybar energi](https://energy.ec.europa.eu/topics/renewable-energy/renewable-energy-directive-targets-and-rules/renewable-energy-directive_en) : https://energy.ec.europa.eu/topics/renewable-energy/renewable-energy-directive-targets-and-rules/renewable-energy-directive_en

Kapitel 5 – Miljö och samhällsbyggnad

EU-kommissionens fokus under nuvarande mandatperiod ligger på att stärka EU:s konkurrenskraft och att stärka den inre marknaden, inte minst genom att minska beroendet av råvaror och insatsvaror från andra marknader, men också genom att förenkla och minska administrativa bördor för företag. Flera förenklingspaket benämnda “omnibus” har redan beslutats. Frågor som också har stort fokus denna period är vattenresiliens och cirkulär ekonomi.

EU-kommissionen har ett team kommissionärer som ska samverka kring miljö- och klimatarbetet och som leds av EU-kommissionens ordförande Ursula von der Leyen; Teresa Ribera Rodríguez har övergripande ansvar för en ren och rättvis omställning, Wopke Hoekstra ansvarar för klimat och ren tillväxt, Dan Jørgensen ansvarar för energi och bostadsförsörjning och Jessika Roswall har ansvar för miljö, vattenresiliens och cirkulär ekonomi.

Under den förra EU-kommissionens mandatperiod samlades EU:s miljö- och klimatarbete inom den så kallade europeiska gröna given (se artikel ovan). De flesta initiativ inom den gröna given har nu implementerats eller är i sista stegen av implementering.

EU-kommissionens initiativ leder i många fall till regler och kriterier som direkt påverkar förutsättningarna för miljöarbete, och verksamheter i kommuner och regioner. De påverkar också på många sätt kommunernas planeringsförutsättningar genom att många frågor även berör mark- och vattenanvändning samt tillståndsgivning. Det är därför fortsatt viktigt att bevaka kommande EU-initiativ och påverka så tidigt som möjligt. SKR fortsätter också att verka för att implementeringen av EU:s regelverk ger rimliga och stödjande förutsättningar för kommuner och regioner.

Kontakt: Ulrika Palm

Omnibuspaket om förenkling i EU:s miljölagstiftning ("Miljö-omnibus")

Som en del i det bredare arbetet med att förenkla EU-lagstiftningen för företag presenterade EU-kommissionen i december 2025 ett åttonde förenklingspaket⁵⁶ som syftar till att förenkla administrativa bördor i EU:s miljölagstiftning.

Förslagets mål är att främja snabbare tillståndsprocesser genom ändringar i EU:s regler för miljöbedömningar, förenkla regler för industriutsläpp för industri- och lantbruksföretag, förenkla regler inom EU:s lagstiftning om avfall och cirkulär ekonomi, och främja bättre tillgång till geospatial data.

Förslagen gällande miljöbedömningar berör både MKB-direktivet och SMB-direktivet och innehåller krav på att medlemsstaterna ska utse en gemensam kontaktpunkt för miljöbedömningar enligt båda direktiven och att en integrerad miljöbedömning görs. I Sverige skulle det innebära en gemensam kontaktpunkt för miljöbedömningar vid tillståndsansökningar och vid detaljplaner för samma projekt samt att miljöbedömningen för tillstånd enligt miljöbalken ska göras integrerat med miljöbedömningen av detaljplanen. Tidsgränser föreslås för olika moment i miljöbedömningen samt en preklusionsregel som utesluter komplettering i högre instans. Förslaget innehåller även en artikel om att medlemsstaterna ska sträva efter att befria exploatörer från administrativa avgifter i samband med aktuella miljöbedömningar.

Kontakt: Anna Isberg

EU:s förordning om restaurering av natur

I juni 2024 antogs den nya förordningen om restaurering av natur⁵⁷. Förordningen är en del av EU:s gröna giv och syftar till att bättre skydda Europas biologiska mångfald. Förslaget omfattar alla ekosystem både på land och i vatten och täcker in såväl hav, sjöar, vattendrag, jordbruksmark och skogar, som städer och urbana ekosystem. Förordningen utgår från EU:s strategi för biologisk mångfald som antogs 2020.

---

⁵⁶ [EU-kommissionens "miljöomnibus" \(Omnibus VIII\):](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_2997)

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_2997

⁵⁷ [EU:s naturrestaureringsförordning:](https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/nature-restoration-regulation_en?prefLang=sv) https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/nature-restoration-regulation_en?prefLang=sv

SKR har under lagstiftningsprocessen verkat för att förordningen inte ska få orimlig påverkan på kommunernas rådighet över mark- och vattenanvändning. Som ursprungsförslaget var formulerat fanns stora risker för negativ inverkan på det kommunala planansvaret samt för jord- och skogsbruket, med stor betydelse för det lokala näringslivet. Särskilt förslaget om stadsgrönska stred mot den svenska planeringsmodellen och det lokala självstyret.

Det är fortfarande svårt att säga exakt hur den nya lagstiftningen kommer att påverka svenska kommuner och regioner. Efter förhandlingar har delar av lagstiftningen mjukats upp, bland annat genom undantag avseende krav på stadsgrönska för städer där andelen urbana grönytor redan överstiger 45 procent.

Sverige har två år på sig, från den dag förordningen fick laga kraft, att ta fram en nationell restaureringsplan där det ska framgå hur de nya kraven ska uppfyllas. Naturvårdsverket, tillsammans med flera andra myndigheter, lämnade i februari 2026 över ett första förslag till nationell plan⁵⁸ till regeringen. Planen kommer nu att bearbetas vidare på Regeringskansliet. Den 1 september 2026 ska Sverige lämna utkast till nationell plan till EU-kommissionen.

SKR är fortsatt involverade i processen och för dialog med Regeringskansliet om hur kommuner och regioner kan komma att påverkas av förslagen.

Kontakt: Love Edenborg

Direktivet om övervakning av markhälsa och resiliens

Direktivet om övervakning av markhälsa och resiliens trädde i kraft den 16 december 2025. Sverige har fram till december 2028 på sig att implementera direktivet i nationell lagstiftning.

---

⁵⁸ [Förslag till nationell restaureringsplan och författningsändringar till följd av EU-förordning om restaurering av natur](https://www.naturvardsverket.se/om-oss/regeringsuppdrag/slutredovisade-regeringsuppdrag/forslag-till-nationell-restaureringsplan-och-forfattningsandringar-till-foljd-av-eu-forordning-om-restaurering-av-natur/): <https://www.naturvardsverket.se/om-oss/regeringsuppdrag/slutredovisade-regeringsuppdrag/forslag-till-nationell-restaureringsplan-och-forfattningsandringar-till-foljd-av-eu-forordning-om-restaurering-av-natur/>

Under 2026 ligger fokus på att utveckla praktiska lösningar för genomförandet, där EU-kommissionen, medlemsstaterna och relevanta EU-organ samarbetar. Samtidigt ansvarar medlemsstaterna för att utforma nationella övervakningssystem och indikatorer för markhälsa samt att analysera hur administrativa bördor kan begränsas.

Upp emot 60 till 70 procent av Europas jordar är idag i dåligt skick på grund av bland annat erosion, minskande halter organiskt kol, avtagande biologisk mångfald, föroreningar, hårdgjorda ytor, sammanpackning, förhöjd salthalt, ras och skred samt översvämningar. För att råda bot på detta ska medlemsstaterna bland annat göra följande:

- Inrätta ett eller flera markdistrikt, som ska omfatta medlemsstaternas hela territorium, inom vilka markens hälsa ska övervakas, rapporteras och på sikt förbättras med stöd av icke bindande hållbarhetsmål,
- Stödja markägare och brukare av mark att förbättra markens hälsa och resiliens genom exempelvis forskningsbaserade kunskapsunderlag, främja forskning och innovation och tillgängliggöra en uppdaterad översikt av finansieringsmöjligheter som stödjer markhälsa och resiliens,
- Så långt möjligt tillämpa vissa principer för att minska förlusten av ekosystemtjänster vid ianspråktagande av obebyggd mark,
- Identifiera förorenade områden och hantera dessa så att risken för människors hälsa och miljön hålls på en acceptabel nivå.

Direktivet kommer i hög utsträckning att påverka staten³ och statliga myndigheters⁴ arbete, liksom markägare. Det kan även till viss del komma att påverka kommunala eller regionala uppgifter och åtaganden i förhållande till fysisk planering och det kommunala planansvaret.

SKR har i bevakningen av lagstiftningsprocessen verkat för att tillräcklig flexibilitet ska ges utifrån nationella och lokala förutsättningar. I Europeiska regionkommittén har SKR bistått med expertstöd. SKR har även bedrivit påverkansarbete genom CEMR.

Kontakt: Love Edenborg och Charlotte Löfgren

Revidering av avfallsdirektivet

I juli 2023 presenterade EU-kommissionen ett förslag till reviderat avfallsdirektiv⁵⁹. Revideringen är avgränsad till livsmedels- och textilavfall med syfte att minska påverkan på miljö och klimat. Direktivet trädde i kraft i oktober 2025 och medlemsstaterna har 20 månader på sig att införliva direktivet, det vill säga fram till mitten av 2027.

Under slutet av 2025 och under 2026 har fokus legat på genomförandet av direktivet. EU-kommissionen stödjer genomförandet av direktivet, bland annat genom att vidareutveckla gemensamma metoder för beräkning av matsvinn och genom att ta fram vägledning för hur producentansvar för textilier ska utformas, medan medlemsstaterna ansvarar för att anpassa nationella regelverk och analysera hur systemen ska utformas. Diskussioner förs också om hur reglerna ska samordnas med annan EU-lagstiftning inom cirkulär ekonomi och hur administrativa bördor för företag och myndigheter kan begränsas.

De nya reglerna innebär bland annat att medlemsstaterna ska införa bindande mål för minskning av livsmedelsavfall till 2030. Matsvinnet i bearbetnings- och tillverkningsindustrin ska minska med 10 procent och matsvinn från detaljhandel, restauranger och hushåll ska minska med 30 procent per capita. Jämförelsetal är genomsnittliga mängden matsvinn i dessa sektorer mellan 2021 och 2023. Direktivet innehåller också bestämmelser för att underlätta donation av osålda livsmedel som är säkra för konsumtion.

För textilier införs ett utökat producentansvar (EPR) som innebär att producenter ska finansiera insamling, sortering, återvinning och information till konsumenter. Systemet ska vara infört i varje medlemsstat senast 30 månader efter direktivets ikraftträdande, det vill säga senast april 2028. Reglerna omfattar kläder, accessoarer, skor och hemtextilier. För att motverka illegala transporter av textilavfall ska insamlat material sorteras innan eventuell export. Endast textilier som har verifierats som återanvändbara får exporteras som begagnade produkter.

Kontakt: Charlotte Löfgren

---

⁵⁹ [EU-kommissionen om avfallsdirektivet och tillhörande översyn:](#)

https://environment.ec.europa.eu/topics/waste-and-recycling/waste-framework-directive_en

Förordningen om förpackningar och förpackningsavfall

EU:s förordning om förpackningar och förpackningsavfall, ofta kallad PPWR⁶⁰ (Packaging and Packaging Waste Regulation), är en omfattande EU-förordning som syftar till att minska miljöpåverkan från förpackningar. Förslaget presenterades som en del av den gröna given och målet om en cirkulär ekonomi. Förordningen trädde i kraft i februari 2025.

Under slutet av 2025 och början av 2026 har fokus legat på genomförandet av förordningen. EU-kommissionen arbetar med att ta fram delegerade och genomförandeakter och vägledning. Samtidigt pågår arbete i medlemsstaterna med att anpassa nationella regelverk och analysera konsekvenser av förordningen. Diskussioner förs även om hur reglerna ska tillämpas.

Förordningen omfattar bland annat krav på att mängden förpackningar ska minska och ställer även krav på att vissa förpackningar ska kunna återanvändas. Ett av målen är att alla förpackningar inom EU ska vara återvinningsbara senast år 2030. Därför införs även tydliga regler för hur förpackningar ska vara utformade för att kunna sorteras och återvinnas effektivt. Vissa typer av engångsförpackningar kommer att förbjudas helt. Förordningen ersätter det tidigare direktivet i sin helhet från och med den 12 augusti 2026.

Under början av 2026 har Naturvårdsverket remitterat en delredovisning med förslag på hur EU:s förpackningsförordning ska genomföras i svensk rätt. SKR menar att förslaget i flera delar behöver förtydligas och anpassas för att bli praktiskt genomförbart och rättssäkert. Regelverket bör utformas mer flexibelt och säkerställa en tydlig ansvarsfördelning samt en finansiering som motsvarar kommunernas faktiska kostnader.

Kontakt: Charlotte Löfgren

Lag om cirkulär ekonomi

Ett nytt lagförslag om cirkulär ekonomi, ”Circular Economy Act”⁶¹, är under förberedelse och förväntas presenteras av EU-kommissionen under hösten 2026.

---

⁶⁰ [EU-kommissionen om PPWR](https://environment.ec.europa.eu/topics/waste-and-recycling/packaging-waste_en): https://environment.ec.europa.eu/topics/waste-and-recycling/packaging-waste_en

⁶¹ [EU-kommissionens arbete med cirkulär ekonomi](https://environment.ec.europa.eu/strategy/circular-economy_en): https://environment.ec.europa.eu/strategy/circular-economy_en

Syftet är att påskynda övergången till en resurseffektiv och konkurrenskraftig cirkulär ekonomi i hela EU. Lagen ska bygga vidare på EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi och harmonisera reglerna mellan medlemsstaterna, minska regelverksfragmentering och skapa en mer enhetlig marknad för återvunnet och sekundärt material.

Under hösten 2025 genomfördes ett offentligt samråd som ska ligga till grund för kommande lagförslag. SKR har deltagit i samrådet. EU-kommissionen har därefter arbetat vidare med konsekvensbedömningar och analyser.

Diskussioner på EU-nivå har i ökande grad fokuserat på hur den nya lagen ska samordnas med redan antagen lagstiftning samt hur överlapp och administrativa bördor kan undvikas. Det förs även diskussioner om hur efterfrågan på sekundära råvaror kan stärkas.

Sektorer såsom förpackningar, elektronik, kemikalier, bygg, transport och textilier kan påverkas genom nya krav kopplade till återvinning, reparerbarhet och hållbarhet. Bland de planerade åtgärderna ingår införandet av digitala produktpass och ett utökat producentansvar.

För att underlätta övergången till en mer cirkulär ekonomi förväntas den nya lagen innehålla åtgärder för att öka tillgången till och efterfrågan på återvunnet material samt skapa ekonomiska incitament i form av bidrag, lån och skatteförmåner till företag som investerar i lösningar som främjar återvinning och hållbara leveranskedjor.

Kontakt: Charlotte Löfgren

WEEE-direktivet

WEEE-direktivet (Waste Electrical and Electronic Equipment Directive)⁶² är EU:s centrala lagstiftning för insamling, behandling och återvinning av elektronikavfall. Direktivet syftar till att minska miljöpåverkan från elektriskt och elektroniskt avfall samt främja cirkulär användning av resurser. Trots befintliga regler finns stora brister vad gäller insamling inom EU.

---

⁶² [EU-kommissionens WEE-direktiv](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/sv/TXT/?uri=CELEX:02012L0019-20240408): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/sv/TXT/?uri=CELEX:02012L0019-20240408>

Under 2025 har EU-kommissionen genomfört en utvärdering av WEEE-direktivet samt inlett dialog med medlemsstater och industri. Under slutet av 2025 och början av 2026 har arbetet gått vidare med analys av utvärderingen och förberedelser för kommande revidering. Diskussionerna på EU-nivå har i ökande grad fokuserat på behovet av harmoniserade system för utökat producentansvar (EPR), förbättrad spårbarhet av avfallsflöden samt åtgärder för att öka insamlingen av elavfall. Det förs även diskussioner om hur reglerna bättre kan kopplas till annan lagstiftning, såsom ekodesignförordningen och digitala produktpass, för att stärka incitamenten för mer hållbar produktdesign.

Den kommande revideringen av direktivet väntas innehålla skärpta krav på insamling och återvinning av elavfall, harmonisering av EPR-system mellan sektorer och medlemsstater, förbättrade incitament för design av produkter som är mer reparerbara, återanvändbara och återvinningsbara, samt ett tydligare ansvar för producenter att finansiera insamling, behandling och återvinning.

Revideringen kommer att presenteras inom ramen för den planerade lagen om cirkulär ekonomi (se föregående artikel).

Kontakt: Charlotte Löfgren

Avloppsdirektivet

Det omarbetade avloppsdirektivet gäller sedan 1 januari 2025 och innebär skärpta krav på rening, energieffektivitet, cirkularitet, övervakning och hantering av mikroföroreningar. På EU-nivå fortsätter arbetet med att ta fram detaljerade regler som ska styra hur direktivet ska genomföras i praktiken. Flera delegerade och genomförandeakter förväntas antas de kommande åren, bland annat om tekniska reningskrav, engineutralitet och rapportering.

En central del av direktivet är det nya producentansvaret för mikroföroreningar, där framför allt kosmetika- och läkemedelsindustrin ska finansiera en stor del av reningen. Industrin har motsatt sig reglerna och drivit rättsprocesser i EU-domstolen, men dessa har avvisats och producentansvaret ligger fast. Samtidigt diskuteras tidsplanen politiskt. Ett förslag om ”stop-the-clock” – en tillfällig paus i införandet av producentansvaret – har lagts fram och väntas röstas om under våren 2026. En sådan paus skapar ett utrymme där producentansvaret kan fortsätta ifrågasättas och diskuteras på EU-nivå, vilket kan påverka både tidsplan och utformning framåt.

I Sverige har genomförandet gått in i en mer konkret fas. Naturvårdsverket⁶³ har lämnat förslag till författningsändringar som nu är ute på remiss, och myndigheten har fått ett nytt regeringsuppdrag att ta fram underlag för prioriterad utbyggnad av rening samt att utforma det svenska producentansvaret. Uppdraget ska slutredovisas våren 2029.

SKR bevakar utvecklingen i EU noga och verkar för ett fortsatt starkt producentansvar, i linje med principen om att förorenaren betalar. Tillsammans med andra kommun- och regionförbund, och genom samarbetet i SG Europe och CEMR, har SKR fört fram svenska förutsättningar och synpunkter inför Europaparlamentets diskussioner. Målet är att säkerställa att kostnaderna inte vältras över på kommunerna och att kommande EU-beslut blir praktiskt och ekonomiskt hanterbara för kommuner och regioner.

Kontakt: Oskar Wikstrand

En europeisk strategi för vattenresiliens

Den europeiska strategin för vattenresiliens⁶⁴ är EU:s övergripande ramverk för att stärka Europas förmåga att hantera vattenbrist, översvämningar och ökande klimatrelaterade risker, samtidigt som tillgången till rent och prisvärt vatten säkras för samhälle, näringsliv och ekosystem.

Strategin, som presenterades av EU-kommissionen 2025, fokuserar på principen ”vattneffektivitet först” och innehåller åtgärder för att skydda vattnets kretslopp, stärka en vattensmart ekonomi och förbättra beredskap och riskhantering.

Under 2026 ligger tyngdpunkten på att omsätta strategin i praktiken genom nya initiativ, vägledning och kommande lagförslag inom bland annat vattenförvaltning, datahantering och klimatanpassning. Strategin i sig innebär ingen ny lagstiftning, men flera delar väntas få direkt betydelse för kommuner och regioner.

---

⁶³ [Naturvårdsverket om genomförandet av EU:s avloppsdirektiv:](https://www.naturvardsverket.se/om-oss/regeringsuppdrag/slutredovisade-regeringsuppdrag/eus-reviderade-avloppsvattendirektiv/)

<https://www.naturvardsverket.se/om-oss/regeringsuppdrag/slutredovisade-regeringsuppdrag/eus-reviderade-avloppsvattendirektiv/>

⁶⁴ [EU-kommissionens strategi för vattenresiliens:](https://commission.europa.eu/topics/environment/water-resilience-strategy_sv)

https://commission.europa.eu/topics/environment/water-resilience-strategy_sv

SKR bevakar de initiativ som följer av strategin och analyserar särskilt de delar som kan få praktisk betydelse för kommuner och regioner.

Kontakt: Per Tholander och Oskar Wikstrand

Översyn av ramdirektivet för vatten, prioämnesdirektivet och grundvattendirektivet

EU:s ramdirektiv för vatten (WFD)⁶⁵ är det övergripande regelverket som styr hur medlemsstaterna ska skydda och förbättra kvaliteten i yt- och grundvatten. Direktivet innehåller bland annat krav på att alla vattenförekomster ska nå god status och att försämring inte får ske. I samband med EU:s ökade fokus på strategisk autonomi och behovet av att säkra tillgången till kritiska råmaterial har frågan nu uppstått om direktivet behöver justeras för att möjliggöra utvinning av viktiga mineraler även i områden där vattenstatusen annars skulle hindra verksamheten.

Som del av den bredare revideringen av vattenlagstiftningen lade EU-kommissionen 2022 fram ett förslag som öppnade ramdirektivet för förhandling. Under förhandlingarna 2024–2025 drev flera medlemsstater att direktivet ska innehålla möjlighet till undantag för projekt som rör utvinning av kritiska råmaterial. Den preliminära politiska överenskommelsen som nåddes hösten 2025 innebär att ett mycket begränsat undantag införs, men endast under strikta villkor och med krav på att miljöpåverkan minimeras, kompenseras och motiveras av tydligt strategiskt intresse.

Ett reviderat förslag väntas före sommaren 2026, i samband med att hela vattenpaketet färdigställs. Paketet består av tre revideringar:

- **Ramdirektivet för vatten (WFD)** – uppdateringar av statusklassning, undantagsregler och icke-försämringsprincipen.
- **Prioämnesdirektivet** – reviderade listor över kemiska ämnen och skärpta miljökvalitetsnormer.
- **Grundvattendirektivet** – uppdaterade gränsvärden och krav för övervakning av föroreningar i grundvatten.

---

⁶⁵ [EU-kommissionen om ramdirektivet för vatten:](https://environment.ec.europa.eu/topics/water/water-framework-directive_en)

https://environment.ec.europa.eu/topics/water/water-framework-directive_en

SKR bevakar utvecklingen och analyserar hur eventuella undantag och reviderade krav kan påverka kommuner och regioner i tillståndsprocesser och vattenförvaltning. SKR följer förhandlingarna nära och stödjer de svenska företrädarna i Europeiska regionkommittén med relevanta underlag. Genom samarbete i europeiska paraplyorganisationer för SKR också fram svenska förutsättningar och synpunkter i det bredare europeiska arbetet.

Kontakt: Per Tholander och Oskar Wikstrand

En europeisk havsakt

Den europeiska havsakten⁶⁶ ("Ocean Act") är tänkt att bli ett nytt övergripande ramverk för EU:s havspolitik, som samlar mål, krav och processer för en mer samordnad och hållbar användning av havs- och kustområden.

EU-kommissionen arbetar för närvarande med att ta fram lagförslaget, som planeras att presenteras i slutet av 2026. Initiativet bygger på en pågående översyn av havsplaneringsdirektivet och befinner sig fortfarande i beredningsfas, utan publicerade förslag. Syftet är att stärka havsplaneringen som strategiskt verktyg och skapa bättre samordning mellan sektorer som energi, sjöfart, naturvård och fiske. Havsakten väntas ge en mer enhetlig struktur för hur medlemsstaterna planerar och förvaltar sina havsområden.

SKR bevakar utvecklingen löpande och för dialog med berörda aktörer för att säkerställa att kommuners och regioners perspektiv tas tillvara i processen.

Kontakt: Per Tholander och Oskar Wikstrand

Revidering av havsmiljödirektivet (MSFD)

Havsmiljödirektivet (MSFD)⁶⁷ är EU:s centrala regelverk för att skydda den marina miljön och säkerställa att alla europeiska havsområden uppnår god

---

⁶⁶ [Pressmeddelande från EU-kommissionen om konsultation angående en europeisk havsakt:](https://environment.ec.europa.eu/news/commission-launches-call-evidence-water-legislation-2026-03-17_en) https://environment.ec.europa.eu/news/commission-launches-call-evidence-water-legislation-2026-03-17_en

⁶⁷ [EU-kommissionen om havsmiljödirektivet \(MSFD\):](https://research-and-innovation.ec.europa.eu/research-area/environment/oceans-and-seas/eu-marine-strategy-framework-directive_en) https://research-and-innovation.ec.europa.eu/research-area/environment/oceans-and-seas/eu-marine-strategy-framework-directive_en

miljöstatus genom att minska föroreningar, skydda ekosystem och främja hållbar användning av havets resurser.

EU-kommissionen har konstaterat att nuvarande åtgärder inte räcker för att nå målen, och därför pågår arbete med en revidering av direktivet. Ett nytt lagförslag planeras att läggas fram under 2027.

Under 2026 ligger fokus på att förenkla genomförandet, minska administrativa bördor, förbättra datahantering och stärka kopplingen till övrig vattenlagstiftning. Även styrningen av de regionala havskonventionerna ses över för att skapa bättre samordning.

Kontakt: Per Tholander och Oskar Wikstrand

Plan för bostäder till överkomlig kostnad

I december 2025 presenterade EU-kommissionen en plan för bostäder till överkomlig kostnad ("European Affordable Housing Plan")⁶⁸ för att möta den växande bostadskrisen i Europa. Med höga kostnader och en generell brist på bostäder vill EU-kommissionen nu stärka arbetet för att fler ska kunna hitta en rimligt prissatt bostad. Planen betonar att bostaden inte bara är en marknadsvara utan en grundläggande rättighet och en förutsättning för social sammanhållning och demokrati.

Kärnan i planen består av fyra pelare:

- **Öka bostadsutbudet** genom effektivare byggande, industrialiserade metoder och ett förenklingspaket som kan korta tillståndsprocesser
- **Mobilisera investeringar** via en ny paneuropeisk investeringsplattform i samarbete med Europeiska investeringsbanken
- **Omedelbart stöd och driva reformer**, bland annat med ny EU-lagstiftning om korttidsuthyrning i områden med bostadsbrist och åtgärder för ökad transparens

---

⁶⁸ [Den europeiska planen för bostäder till överkomliga priser:](https://housing.ec.europa.eu/european-affordable-housing-plan_en?prefLang=sv)

https://housing.ec.europa.eu/european-affordable-housing-plan_en?prefLang=sv

- **Skydda de mest utsatta**, med särskilt fokus på unga, studenter och insatser mot hemlöshet

Genomförandet av dessa pelare ska bidra till fler ekonomiskt hållbara och kvalitativa bostäder i hela EU, minska sociala och regionala klyftor och samtidigt stärka lokala och regionala aktörers handlingsutrymme.

Under 2026 planeras ett EU-toppmöte med bostadsfokus där beslutsfattare, experter och intressenter ska samlas. Dessutom skapas ett nytt samarbetsforum, ”Housing Alliance”, för att samla aktörer på alla nivåer i syfte att underlätta erfarenhetsutbyte och stödja genomförandet i praktiken.

Det är än så länge oklart hur genomförandet av planen kommer påverka svensk bostadsförsörjning, utöver en intensifiering av paneuropeiska samarbetsprojekt och plattformar för dialog. En stor del av de föreslagna medlen kommer att riktas mot det som medlemsstaterna själva menar faller inom ramen för “social housing”.

Kontakt: Johan Sjöstrand

Kapitel 6: Transport och infrastruktur

EU:s transportpolitik

Långväga transporter är en viktig del av EU:s fria rörlighet. Goda förbindelser mellan och inom medlemsstaterna är avgörande för att den inre marknaden ska fungera. Under den föregående EU-kommissionens mandatperiod lades stort fokus på minskad klimatpåverkan inom transportsektorn då transportsektorn står för en fjärdedel av växthusgasutsläppen inom EU. Den största delen av dessa utsläpp kommer från vägtrafiken. Målen om ett klimatneutralt EU 2050 och att växthusgasutsläppen ska minska med 55 procent till år 2030, ledde därför till en rad nya och omarbetade lagstiftningsförslag.

EU-kommissionen fokuserade även på transportnätens utbyggnad och multimodala sammankoppling för att skapa smidiga byten mellan lokala och långväga transportsätt och att hållbara färdmedel på så sätt ska bli mer attraktiva. De flesta nya lagstiftningar som föreslogs under 2020-2024 har antagits och nu ligger fokus på deras genomförande i Sverige.

Under 2025 och 2026 har färre nya lagförslag kommit jämfört med tidigare år. Värt att nämna är dock att fonden för ett sammanlänkat Europa, FSE (se nedan) ingår i förslaget till ny långtidsbudget.

Förordningen om järnvägskapacitet som EU-kommissionen presenterade i juli 2023¹ är färdigförhandlad och väntas bli lag i Sverige under 2026. Förändringen får genomslag från 2031 och innebär framför allt en mer långsiktig planering och en bättre samordning. Trafikverket ansvarar för det praktiska genomförandet. SKR har under förhandlingarna framfört vikten av att värna fortsatt goda förutsättningar för den regionala och storregionala tågtrafiken.

Vad gäller frågor kopplade till militär rörlighet hänvisas till kapitel 7.

Kontakt: Sara Rhudin, Ida Nelson och Christoffer von Bothmer

Införande av förordning för TEN-T

I juni 2024 antogs² den reviderade förordningen om EU:s riktlinjer för utbyggnad av det transeuropeiska transportnätet (TEN-T). Syftet med förordningen är att bygga upp ett tillförlitligt, sammanhängande och högkvalitativt transportnät som ger hållbar konnektivitet i hela Europa utan fysiska avbrott, flaskhalsar och felande länkar. Förordningen tar bland annat sikte på att olika åtgärder ska slutföras till tre olika målår; 2030, 2040 och 2050.

SKR bevakar frågor och stöttar medlemmar i införande och tillämpning av förordningen för TEN-T. Det handlar till exempel om kommande rapportering av olika indikatorer kopplat till urbana knutpunkter. EU-kommissionen har, tillsammans med medlemsstaterna, tagit fram vilka indikatorer som ska samlas in. Detta förväntas fastställas innan sommaren 2026.

Kontakt: Christoffer von Bothmer

Fonden för ett sammanlänkat Europa

Fonden för ett sammanlänkat Europa, FSE³ ("Connecting Europe Facility"), är ett program som finansierar infrastrukturprojekt inom transport, energi och telekom. FSE ingår i EU:s nuvarande långtidsbudget.

Det är idag inte klar hur EU-finansieringen av transportinfrastruktur kommer att se ut efter 2027. EU-kommissionen har i sitt förslag till ny långtidsbudget föreslagit att det ska vara ett eget program även kommande programperiod.

Kontakt: Christoffer von Bothmer

Kapitel 7 – Civil beredskap och försvar

Civilt försvar och krisberedskap - en översikt

SKR följer EU:s arbete med civilt försvar och krisberedskap och sprider kännedom om de beredskapsinitiativ på EU-nivå som påverkar svenska kommuner och regioner. Här beskrivs några av de viktigaste aktuella initiativen.

I EU-kommissionens förslag till ny långtidsbudget budgeteras 10,7 miljarder euro för stärkandet av unionens civila beredskap. Målet med denna satsning är att stärka unionens gemensamma beredskapscapacitet och förbättra tillgången till EU:s krisstöd. EU-kommissionen vill öka effektiviteten i gemensamma krisåtgärder genom konsolidering och förbättrad koordination mellan medlemsstaterna. Ett stärkande av nationellt och regionalt partnerskap är en nyckelfaktor i detta arbete.

Genom gemensam finansiering av beredskap för hälsokriser och civilskydd vill EU-kommissionen öka effektivitet och möjligheten till snabba åtgärder. EU:s konkurrenskraftfond lyfts fram som central för framtida investeringar inom hälso- och sjukvård i den nya långtidsbudgeten.

I oktober 2025 presenterade EU-kommissionen färdplanen ”Preserving Peace – Defence Readiness Roadmap 2030”⁶⁹. Färdplanen ses som nästa steg i försvarspaketet ”Rearm Europe” som presenterades i en vitbok under våren 2025. Färdplanen består av fyra europeiska så kallade ”flaggskepp” som utgör de huvudsakliga investeringsområdena för försvarspaketet:

1. ”Eastern Flank Watch”
2. Den europeiska luftskölden
3. Den europeiska rymdskölden
4. Det europeiska drönerförsvarsinitiativet

Färdplanen fokuserar på att öka medlemsstaternas försvarskapacitet genom kapacitetskoalitioner och ökad mobilisering av privat och nationell finansiering.

---

⁶⁹ EU:s färdplan ”Readiness Roadmap 2030”: https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-defence-industry/readiness-roadmap-2030_en

Offentlig upphandling av försvar- och säkerhetsutrustning pekas även ut som ett centralt lagstiftningsområde (se separat artikel om offentlig upphandling).

Ett annat aktuellt initiativ är strategin för en europeisk beredskapsunion⁷⁰ som presenterades i mars 2025. Målet med den nya strategin är att öka EU:s förmåga att förutse, hindra och svara på nya hot. Strategin har mottagits väl av den svenska regeringen och andra medlemsstater, där alla framhäver vikten av ett gemensamt system för effektivt agerande inom detta område. Målet med detta gemensamma system är att involvera hela samhället och statsförvaltningen för att stärka unionens resiliens och beredskap. Strategin innefattar 30 konkreta åtgärder utspridda över sju områden som berör alla nivåer av europeiskt styre, såsom befolkningsberedskap, samverkan och innovation.

SKR samarbetar med de nordiska systerorganisationerna inom krisberedskap och civilt försvar och för en fördjupad dialog med kommuner och regioner kring de initiativ som bedöms mest prioriterade och angelägna.

Kontakt: Michaela Stenman

EU – en försvarsunion

EU genomför en historisk försvarsupprustning till följd av det ändrade säkerhetsläget i Europa och världen, och medlemsstaterna har med anledning av detta ökat försvarsutgifterna markant under de senaste åren. Upprustningen handlar framför allt om ökad materielproduktion, gemensamma upphandlingar och stärkt stöd till Ukraina. Åtgärder vidtas även för att EU ska kunna ha en snabbinsatsstyrka på 5 000 soldater.

I sammanhanget är det även viktigt att utveckla kapaciteter för att möta cyberattacker och hybridhot, samt skydda kritisk infrastruktur.

Bland aktuella initiativ kan nämnas försvarspaketet ”ReArm Europe”⁷¹ som presenterades under våren 2025. Under hösten 2025 kom en efterföljande färdplan, ”Preserving Peace – Defence Readiness Roadmap 2030”⁷².

---

⁷⁰ [Pressmeddelande från EU-kommissionen om en strategi för beredskapsunionen:](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sv/ip_25_856)

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sv/ip_25_856

⁷¹ [ReArm Europe/Readiness 2030:](https://commission.europa.eu/topics/defence/future-european-defence_en) https://commission.europa.eu/topics/defence/future-european-defence_en

⁷² [Defence Readiness Roadmap 2030:](https://commission.europa.eu/topics/defence/future-european-defence_en) https://commission.europa.eu/topics/defence/future-european-defence_en

Färdplanen består av fyra europeiska så kallade ”flaggskepp” som utgör de huvudsakliga investeringsområdena för försvarspaketet:

- ”Eastern Flank Watch”
- Den europeiska luftskölden
- Den europeiska rymdskölden
- Det europeiska drönarförsvarsinitiativet

Färdplanen fokuserar på att öka medlemsstaternas försvarskapacitet genom kapacitetskoalitioner och ökad mobilisering av privat och nationell finansiering. Offentlig upphandling av försvar- och säkerhetsutrustning är en viktig faktor.

Bland andra viktiga initiativ⁷³ kan nämnas den europeiska försvarsfonden, strategin för europeisk försvarsindustri och programmet för europeisk försvarsindustri (se länk i fotnot för vidare läsning).

Som ett horisontellt och möjliggörande inslag har EU-kommissionen lagt fram ett förordningsförslag⁷⁴ om en åtgärdsram för militär rörlighet i syfte att underlätta förflyttning av militär personal och materiel inom EU. Förslaget omfattar bland annat förenklade tillstånds- och tullförfaranden samt åtgärder för transportinfrastruktur med dubbla användningsområden. Militär rörlighet är därmed en grundförutsättning för genomförandet av de fyra flaggskeppen, eftersom dessa kräver snabba och effektiva transporter inom och mellan medlemsstaterna. Förordningsförslaget utgör det centrala rättsliga ramverket för detta och förhandlas för närvarande i rådet.

Kontakt: Michaela Stenman och Ulrika Nordenfjäll

---

⁷³ [EU-kommissionen översikt över vad som görs på försvarsområdet och aktuella initiativ:](https://commission.europa.eu/topics/defence_sv)
https://commission.europa.eu/topics/defence_sv

⁷⁴ [EU-kommissionen om föreslagna åtgärder inom militär rörlighet:](https://commission.europa.eu/news-and-media/news/commission-takes-steps-modernise-european-defence-and-improve-military-mobility-2025-11-19_sv)
https://commission.europa.eu/news-and-media/news/commission-takes-steps-modernise-european-defence-and-improve-military-mobility-2025-11-19_sv

Kapitel 8 – Regional utveckling och samarbete

EU:s sammanhållningspolitik

Sammanhållningspolitiken syftar till att minska regionala skillnader och ojämlikheter inom EU och är unionens viktigaste investeringsverktyg för att uppnå gemensamma mål om smart, hållbar och inkluderande tillväxt. Sammanhållningspolitiken står för en tredjedel av EU:s nuvarande totala budgetram.

De fonder som ingår i sammanhållningspolitiken i Sverige är Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf) inklusive Interreg, Europeiska Socialfonden+ (ESF+), Fonden för en rättvis omställning (FRO) samt Europeiska Havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden (EHFVF).

Fonderna omfattas av den översyn som varje medlemsstat genomfört under våren i programperiodens halvtid. I översynen ska varje medlemsstat beakta de utmaningar som identifierats i de landspecifika rekommendationerna föregående år, framstegen i genomförandet av den nationella energi- och klimatplanen, framsteg när det gäller genomförandet av den europeiska pelaren för sociala rättigheter, den socioekonomiska situationen i landet, resultat av relevanta utvärderingar och framstegen med att uppnå delmålen. I samband med halvtidsöversynen ska medlemsstaterna också ge förslag på hur det resterande beloppet (det så kallade flexibilitetsbeloppet) bör tilldelas. Detta kan innebära programförändringar i form av budgetändringar och reviderade eller nya mål. EU-kommissionen ska därefter godkänna eventuella programförändringar samt den slutliga tilldelningen av flexibilitetsbeloppet.

I samband med halvtidsöversynen kom EU-kommissionen våren 2025 med ett nytt förslag som innebär att medlemsstaterna ges möjlighet att anpassa programgenomförandet till EU:s strategiska prioriteringar.⁷⁵ Detta gäller områdena konkurrenskraft, utfasning av fossila bränslen, försvar, bostäder, vattenresiliens och energiomställning. Syftet är att stärka EU:s säkerhet och

---

⁷⁵ [Pressmeddelande från EU-kommissionen om att anpassa programgenomförandet till EU:s strategiska prioriteringar](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_929): https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_929

motståndskraft mot bakgrund av nuvarande geopolitiska och ekonomiska läge. Förslaget omfattar Eruf, ESF+ och FRO, och innebär bland annat ökad flexibilitet, bredare insatsområden och möjlighet till omfördelning av medel. Det är frivilligt för medlemsstaterna att genomföra dessa programförändringar, och är enbart aktuellt i de fall det finns outnyttjade medel inom respektive program. Processen ska vara slutförd under 2026.

Kontakt: Anna Lindberg

Sammanhållningspolitiken efter 2027

I förslaget till ny långtidsbudget (se kapitel 1) föreslås att sammanhållningspolitiken ska ingå i den del som kallas ”Ekonomisk, social, territoriell sammanhållning, jordbruk, ruralt och maritimt välbefinnande och säkerhet”.

Här föreslås en övergripande fond som omfattar flera politikområden. Fonden utgör nästan 50 procent av EU:s totala budget och genomförs med delad förvaltning. Detta innebär att 14 olika fonder och program i nuvarande budget slås ihop till en stor fond.

Fonden kommer att genomföras genom att varje medlemsstat tar fram en nationell och regional partnerskapsplan (NRPP) som ska spegla nationella och regionala behov och EU:s mål och prioriteringar. Planen ska utformas och genomföras i enlighet med partnerskapsprincipen, vilket innebär medverkan från lokala och regionala aktörer, men även andra myndigheter, organisationer och aktörer. Medlemsstaterna får stort mandat att själva utforma planerna som ska omfatta både investeringar och reformer och ha en tydlig koppling till de landspecifika rekommendationerna. Planen måste innehålla nationella och sektorsvisa kapitel och det är frivilligt att ha regionala eller territoriella kapitel.

Budgeten innehåller en öronmärkning av medel till de mindre utvecklade regionerna inom EU och i övrigt finns öronmärkning på 14 procent för sociala mål och 43 procent för miljö- och klimatåtgärder. EU-kommissionens förslag innebär samma stödandel från EU som idag med krav på medfinansiering. Sverige föreslås få en nationellt tilldelad budgetram i form av ett nationellt kuvert på ca 10 miljarder euro. 25 procent av det nationella kuvertet får inte programmeras utan ska användas som ett flexibilitetsbelopp för att kunna möta de kriser som kan uppstå under den sjuåriga budgetperioden. Planerna ska vara prestationsbaserade vilket innebär att utbetalning av medel sker när resultat

uppnått, till skillnad från dagens modell som innebär att medel utbetalas utifrån upparbetade kostnader.

Förslaget innebär genomgripande förändringar med en helt ny budgetstruktur. Kritik har framförts avseende den tydliga centralisering som förslaget innebär där EU-kommissionens samtalspartner blir nationell nivå och regionernas roll försvagas. Det finns också risk för konflikter mellan olika sektorer som ställs mot varandra när medlen ska fördelas. Fokus på regionala skillnader riskerar att minska till förmån för ett ökat fokus på konkurrenskraft. Förhandlingar mellan rådet och Europaparlamentet inleds under 2026.

SKR bedriver ett påverkansarbete tillsammans med medlemmarna på regional nivå gentemot både EU- och nationell nivå via Nätverket för sammanhållningspolitiken och Arbetsgruppen för sammanhållningspolitiken. Hittills har ett gemensamt ställningstagande⁷⁶ tagits fram och under hösten pågår ett intensivt arbete med att besvara de remisser som regeringskansliet skickat ut på budgetförslagets olika delar. SKR för också löpande dialog med ansvariga departement på regeringskansliet.

Kontakt: Anna Lindberg

---

⁷⁶ [SKR:s ställningstagande gällande utformningen av EU:s sammanhållningspolitik efter 2027:](https://skr.se/euochinternationellt/sammanhallningspolitikeu.8086.html#h-Sammanhallningspolitikenefter2027)
<https://skr.se/euochinternationellt/sammanhallningspolitikeu.8086.html#h-Sammanhallningspolitikenefter2027>

Kapitel 9 – Digitalisering

I höstens ”På gång inom EU” lyftes ett antal digitaliseringsområden från EU-kommissionens arbetsprogram. I huvuddrag tog programmet sats från det geopolitiska läget, ambitionerna kring suveränitet, säkerhetshoten och de stora förväntningarna på AI som språngbräda för tillväxt. Därefter har många delar fångats i den digitala omnibusen (Omnibus VII) och en uppdaterad strategisk inriktning. Både omnibusförslagen och den reviderade ”Data Union Strategy” (se artikeln nedan) presenterades i november 2025. Strategin lägger ett stort fokus på att regelverken ska uppdateras, förenklas och vara lättare förstå som helhet. Den vill också vara framåtriktad och ange riktningen för innovation och artificiell intelligens, och har som uttalad avsikt att bidra till en mer effektiv offentlig förvaltning. Ett öppet samråd om strategin hölls under maj-juli 2025.

I strategin framhålls behovet av att göra befintliga regelverk mer enhetliga och effektiva och öka tillgången till högkvalitativ data. Man vill också göra investeringar i europeisk datainfrastruktur och lägger stort fokus på att den europeiska dataanvändningen ska öka, och man vill därmed göra förutsättningarna att dela data enklare.

Uppdaterad datastrategi med tre pelare

Strategin⁷⁷ föreslår tre prioriterade områden för att möta målsättningarna. Den första handlar om att skala upp tillgången till data för AI och upprätta så kallade datalabb för att öka datatillgänglighet. Man talar om att dataresurserna ska göras tillgängliga och sammankopplade med AI-ekosystem. Här ligger också ett förslag till ”Quality Data for AI” som avser att stärka tillgången till tillförlitlig och återanvändbar data, bland annat genom ett utökat urval av ”högvärdes-datumängder” ovanpå de befintliga som finns inom öppna data-direktivet.

Den andra pelaren fokuserar på förenkling och samordning av dataregelverken. EU-kommissionen aviserar förslag om att konsolidera datalagstiftningen, uppdatera ePrivacy-reglerna för cookies och liknande tekniker samt genomföra riktade justeringar av dataskyddsförordningen (GDPR). Man avser också att ändra reglerna för användande av pseudonymiserade som idag skattas som

---

⁷⁷ [EU-kommissionens reviderade ”Data Union Strategy”](https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/data-union): <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/data-union>

persondata. Detta innebär i förlängningen att kommuner och regioner får mycket lättare att ”göra rätt” i delning och användning av data, exempelvis för sekundäranvändning inom forskning. Därutöver planeras stödåtgärder för genomförandet av dataakten och initiativ för att förenkla regelefterlevnad, exempelvis genom så kallade digitala ”one-click”-lösningar.

Den tredje pelaren syftar till att stärka EU:s globala position vad gäller internationella dataflöden och skydd av europeisk datasuveränitet. EU-kommissionen planerar riktlinjer för att bedöma hur EU-data behandlas utanför unionen samt verktyg för att motverka omotiverad datalokalisering, bristande skyddsnivåer och dataläckage, inklusive särskilda åtgärder för känslig icke-personlig data.

Kontakt: Torbjörn Karlsson

Den digitala omnibussen

Den del av det omfattande omnibuspaketet⁷⁸ som rör digitalisering kallas för område VII och omfattar ett flertal initiativ till förenkling av regelverk. Den har två övergripande huvudmål: dels förslag om att införa en gemensam ingång för incidentrapportering rörande flera rättsakter, dels att minska regelkomplexiteten. Förslaget innebär ändringar i åtta primära rättsakter, bland annat GDPR, Single Digital Gateway, Data Act, Data Governance Act, Open Data-direktivet och PSI-direktivet. Även om omnibuspaketet är omfattande så pekas flera områden ut som särskilt relevanta för kommuner och regioner:

- **Förenklad incidentrapportering**, med en enda ingång med gemensamt gränssnitt för rapportering av it-säkerhetsincidenter och personuppgiftsincidenter. Tanken är att ha en central kontaktpunkt som kan vidareförmedla informationen till andra aktörer. Kontaktpunkten ska kunna hantera incidenter som regleras under bl.a. NIS2, GDPR, CER, eIDAS och Cyber Resilience Act. Det är oklart hur detta ska samordnas med hur länderna sätter upp egna nationella noder.

---

⁷⁸ [EU-kommissionens digitala omnibuspaket](https://digital-strategy.ec.europa.eu/sv/library/digital-omnibus-regulation-proposal): <https://digital-strategy.ec.europa.eu/sv/library/digital-omnibus-regulation-proposal>

- **Gemensamma regler för vidareutnyttjande av data**, där flera datarättsakter samlas i ett gemensamt ramverk för att öka rättssäkerhet och tydlighet.
- **En nationell kontaktpunkt** i varje medlemsstat för att stödja aktörer vid tillgång till och hantering av datadelning.
- **Minskade administrativa kostnader** genom harmoniserade definitioner och tydligare regler.
- **Krav på tillgängliggörande av högvärdesdata** i maskinläsbara format.
- **Tydligare regler för skyddade data**, såsom personuppgifter och konfidentiell information.

Omnibus VII föreslår också att offentliga aktörer kan ställa särskilda villkor och ta ut högre avgifter för vidareutnyttjande av data av mycket stora företag, för att motverka snedvriden konkurrens. Även om ändringarna är tekniska till sin karaktär får de betydande lokal och regional påverkan, eftersom de rör skyldigheter för offentliga myndigheter på alla nivåer och samspelar med redan anpassad nationell lagstiftning.

Kontakt: Torbjörn Karlsson

Omnibus för AI

Ett andra förslag till förordning⁷⁹ fokuserar enbart på justeringar av den befintliga AI-förordningen (AI Act). AI-förordningen ska tillämpas fullt ut senast 2027, men flera centrala bestämmelser - särskilt de om högrisk-AI – börjar gälla först 2026 eller 2027. Enligt Omnibus-förslaget är det dock sannolikt att tidpunkten för full tillämpning skjuts fram till december 2027.

Förslagets övergripande syfte är att stärka tillsyn och uppföljning av vissa AI-system, samtidigt som utveckling av AI möjliggörs under regulatorisk kontroll innan systemen släpps på marknaden. Detta sker bland annat genom utökade regulatoriska sandlådor som möjliggör gränsöverskridande testning inom EU.

---

⁷⁹ [EU-kommissionens AI-omnibus](https://digital-strategy.ec.europa.eu/sv/library/digital-omnibus-ai-regulation-proposal): <https://digital-strategy.ec.europa.eu/sv/library/digital-omnibus-ai-regulation-proposal>

Förslaget syftar bland annat till att:

- Anpassa tidsplanen för regler kring högrisk-AI
- Förenkla regler för små och medelstora företag, inklusive lättare minskade sanktioner
- Ändra ansvarsfördelningen för ökad AI-kompetens från de utvecklande AI-företagen, till EU-kommissionen och medlemsstaterna (vilket kan innebära ökad ansvar för AI-kompetens i kommuner och regioner)
- Förenkla registreringskrav för AI-system med begränsad användning (d.v.s. de som inte är högrisk-AI)
- Tillåta behandling av känsliga personuppgifter för bias-korrigerig under tydliga skyddsåtgärder, samt
- Bygga ut AI-sandlådor senast 2028.

AI-förordningen gav upphov till många frågor från olika aktörer, inte minst från tillverkande företag. Mot bakgrund av denna oro för hur man ska följa AI-förordningen har EU-kommissionen också förslag till satsningar på vägledningar och riktlinjer som riktar sig till olika aktörer i AI-ekosystemet.

Kontakt: Torbjörn Karlsson

Den europeiska företagsplånboken

Ett tredje förslag i Omnibus VII rör den europeiska digitala företagsplånboken⁸⁰ som syftar till att förenkla företagens och offentliga aktörers administrativa kontakter inom EU:s inre marknad. Plånboken ska fungera som en gemensam och rättsligt giltig digital identitet för företag och andra juridiska personer och bygger vidare på EU:s ramverk för digital identitet (eIDAS 2.0)⁸¹. Med andra ord: Genom plånboken ska företag kunna identifiera sig, dela verifierade uppgifter och hantera tillstånd, intyg och andra handlingar digitalt gentemot både myndigheter och andra aktörer och även över nationsgränser.

För kommuner och regioner innebär plånboken eventuellt att man både behöver kunna erbjuda inlogningar till olika tjänster, men framför allt att anpassa

---

⁸⁰ [EU-kommissionen om europeiska företagsplånböcker](https://digital-strategy.ec.europa.eu/sv/policies/business-wallets): <https://digital-strategy.ec.europa.eu/sv/policies/business-wallets>

⁸¹ [Digg om eIDAS-förordningen](https://www.digg.se/kunskap-och-stod/eu-rattsakter/eidas-forordningen): <https://www.digg.se/kunskap-och-stod/eu-rattsakter/eidas-forordningen>

system och lösningar till att konsumera de uppgifter som företagen har i plånböckerna. På sikt kan administrativa processer som tillståndsgivning, upphandling, bidragshantering och tillsyn förenklas genom att företag endast behöver lämna in uppgifter en gång, i linje med ”once-only”-principen (SDG-förordningen⁸²). Detta kan minska handläggningstider, manuell dokumentkontroll och administrativa kostnader, men kräver systemanpassningar på bred front i hela det digitala ekosystemet. IT-system och e-tjänster behöver alltså anpassas för att kunna ta emot och verifiera uppgifter via företagsplånboken, och verksamheter kan behöva ställas om till nya sätt att arbeta.

Sammantaget kan företagsplånboken bidra till en mycket mer effektiv offentlig förvaltning och bättre service, men kommer att kräva ett aktivt genomförande som kräver både kompetens och medel.

Kontakt: Torbjörn Karlsson

Digital Networks Act

EU-kommissionen presenterade i januari 2026 sitt förslag till ”Digital Networks Act” (DNA)⁸³ som är en ny förordning som ska modernisera och harmonisera regleringen av digital infrastruktur och elektronisk kommunikation i EU.

DNA syftar till att skapa ett mer sammanhållet och investeringsvänligt regelverk för digital infrastruktur som stödjer utvecklingen av 5G, kommande 6G, molntjänster, AI och satellitbaserad kommunikation. Den ska även stärka EU:s konkurrenskraft, motståndskraft och teknologiska suveränitet.

DNA är en förordning, vilket innebär direkt tillämpning i alla medlemsstater utan nationell genomförandelagstiftning. DNA föreslås ersätta och samla flera befintliga regelverk; däribland EU:s kodex för elektronisk kommunikation (EECC), BEREC-förordningen, radiospektrumprogrammet samt centrala delar av Open Internet-förordningen.

DNA ska minska marknadsfragmentering mellan medlemsstater och göra det lättare för aktörer att verka gränsöverskridande, bland annat genom ett nytt

---

⁸² [Digg om SDG-förordningen](https://www.digg.se/kunskap-och-stod/eu-rattsakter/sdg-forordningen): <https://www.digg.se/kunskap-och-stod/eu-rattsakter/sdg-forordningen>

⁸³ [EU-kommissionens ”Digital Networks Act”](https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/digital-networks-act): <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/digital-networks-act>

”single passport”-förfarande för tillstånd och ökad harmonisering av spektrumhantering.

DNA innehåller även åtgärder för att stärka nätens säkerhet och resiliens, minska strategiska beroenden och förbättra EU:s beredskap vid kriser, i linje med rekommendationer i bland annat Draghi-, Letta- och Niinistö-rapporterna.

DNA ska nu behandlas i Europaparlamentet och rådet. De första analyserna och yttrandena från Europaparlamentets utredningstjänst (EPRS), BEREC och dataskyddsmyndigheter har publicerats under våren 2026.

Förhandlingarna som nu väntas blir troligtvis omfattande. Flera medlemsstater har uttryckt oro för att förslaget innebär en för långtgående centralisering av beslut från nationell till EU-nivå, särskilt när det gäller spektrumförvaltning och nationellt handlingsutrymme.

SKR är i grunden positivt till ambitionen att stärka den inre marknaden för elektroniska kommunikationsnät och noterar att fokus på långtgående konsolidering har tonats ned jämfört med tidigare inriktning, vilket är välkommet. Samtidigt är det viktigt att harmoniseringen sker proportionerligt och med tillräcklig flexibilitet, så att medlemsstater med väl fungerande marknadsmodeller inte missgynnas. Sverige har kommit långt genom en modell där kommunala och regionala stadsnät i samspel med privata aktörer har bidragit till konkurrens, utbyggnad och betydande samhällsnytta, vilket understryker vikten av att EU-regleringen utformas så att väl fungerande nationella marknadsmodeller, som den svenska, kan värnas och fortsätta leverera samhällsnytta.

Kontakt: Emma Ström

Kapitel 10 – Sysselsättning, arbetsmarknad och kompetensförsörjning

EU-institutionerna och det cypriotiska EU-ordförandeskapet fortsätter arbetet med social dialog och arbetsrätt. I EU-kommissionen ligger de arbetsgivarpolitiska frågorna främst hos kommissionär Roxana Mînzatu, som ansvarar för sociala rättigheter och kompetens, kvalitetsjobb och beredskap.

Mînzatu leder arbetet med de övergripande frågorna om ”den europeiska pelaren för sociala rättigheter” och ”kompetensunionen”. Under dessa två frågor ligger det i sin tur en rad olika delfrågor. Under den europeiska pelaren finner man bland annat en ny handlingsplan för pelaren, en pakt för social dialog, en färdplan och akt för sysselsättning av hög kvalitet (”Quality Jobs”), och översyn av den europeiska arbetsmyndigheten. Under kompetensunionen finns t.ex. att stärka Erasmus+, kompetensportabilitet, talangpoolen, en europeisk strategi för yrkesutbildning, en handlingsplan för grundläggande kompetens och STEM-utbildningar och en EU-agenda för lärare. Under året kommer EU-kommissionen även att presentera sitt så kallade rörlighetspaket som innehåller tre frågor som kommer från både ”pelaren” och ”kompetensunionen”. Frågorna går i och över varandra och återkommer ibland under flera olika initiativ om till exempel arbetsrätt, kompetensunion och inre marknadsinitiativ. SKR arbetar därför på bred front med frågorna.

I detta kapitel följer en redogörelse för några av de aktuella arbetsgivarpolitiska frågor som SKR arbetar med under 2026.

SKR:s arbete sker på såväl svensk, nordisk som europeisk nivå. På sistnämnda nivå sker arbetet främst i mycket nära samarbete och genom SGI Europe (som i sin tur även tar fram gemensamma synpunkter från de europeiska sektorövergripande arbetsgivarna i vissa frågor), och i vissa av frågorna även i CEMR, HOSPEEM och inom Europeiska regionkommittén. SKR har skrivit

flera yttranden och samrådssvar, både som enskilt förbund och i samarbete med SGI Europe och/eller de europeiska arbetsgivarerna m.fl.⁸⁴.

Den svenska modellen och arbetsgivarrollen är en prioriterad fråga för SKR. Förbundet arbetar med frågan på många olika sätt. Frågorna som redovisas nedan är bara några av de frågor som förbundet arbetar med i linje med nämnda prioritering.

Kontakt: Jeanette Grenfors

Pakt för social dialog

Under våren arbetar EU-kommissionen och de sektorsövergripande europeiska arbetsmarknadsparterna SGI Europe, BusinessEurope, SMEunited och ETUC (Europafacket) vidare med paktens för social dialog och det långfristiga arbetet med att stärka dialogen och arbetsmarknadsparternas roll i EU.⁸⁵

EU-kommissionen har enligt EU-fördraget en skyldighet att samråda med de europeiska arbetsmarknadsparterna innan den lägger ett förslag på socialpolitikens område. Genom paktens för social dialog har EU-kommissionen breddat samrådsförfarandet med de sektorsövergripande arbetsmarknadsparterna även till andra sakområden. Enligt denna modell har olika samråd ägt rum under våren, bland annat i frågor om akten för arbetstillfällen av hög kvalitet, offentlig upphandling, de olika delarna i det kommande rörlighetspaketet och en strategi för yrkesutbildning.

SKR medverkar aktivt vid dessa möten inom ramen för SGI Europe och bidrar med många konkreta exempel på hur förbundet arbetar med kompetens-, omställnings- och jämställdhetsfrågor - tillsammans med våra fackliga motparter, på egen hand och tillsammans med medlemmarna. Vid möte i Bryssel i mars om ”jämställdhet och Quality Jobs” presenterades till exempel SKR:s och Kommunals gemensamma arbete med heltidsresan⁸⁶.

Kontakt: Jeanette Grenfors

---

⁸⁴ Kontakta gärna SKR-kansliet för att ta del av dessa yttranden.

⁸⁵ För mer information om paktens för social dialog, se vårens upplaga 2025 av ”På gång inom EU”.

⁸⁶ [Heltidsresan – ett utvecklingsprojekt som drivs av SKR och Kommunal](https://heltid.nu/): <https://heltid.nu/>

Färdplan och akt för sysselsättning av hög kvalitet

I slutet av 2025 presenterade EU-kommissionen en färdplan⁸⁷ för sysselsättning av hög kvalitet ("Quality Jobs"). EU-kommissionen har även aviserat att den kommer att presentera en rättsakt (eller flera) i slutet av 2026. De europeiska arbetsmarknadsparternas centrala roll för arbetet med färdplanen och akten slås fast i pakten för social dialog.

Samtidigt som färdplanen presenterades inledde EU-kommissionen även ett första samrådsförfarande⁸⁸ med de europeiska arbetsmarknadsparterna om vilka frågor som den kommande akten skulle kunna innehålla.

EU-kommissionen lyfter bland annat frågor om algoritmisk verksamhetsledning och AI, hälsa och säkerhet på arbetet, distansarbete, rätten till nedkoppling, underentreprenad, rättvis omställning, genomförande av europeisk lagstiftning och arbetsmarknadsparternas roll, som möjliga frågor att arbeta vidare med om man kommer fram till att det finns luckor i existerande regelverk. I skrivande stund inväntas det andra samrådet med parterna i frågan. Det är ovisst exakt vilka frågor som detta samråd kommer att beröra.

SKR deltar aktivt i arbetet, på europeisk nivå främst genom SGI Europe.

Kontakt: Jeanette Grenfors

Ny handlingsplan för den europeiska pelaren för sociala rättigheter

Den europeiska pelaren för sociala rättigheter antogs 2017. 2021 presenterade EU-kommissionen en handlingsplan⁸⁹ för pelaren och i slutet av 2025 skulle en ny handlingsplan ha presenterats. Den är dock försenad och i skrivande stund är det oklart när den kommer.

---

⁸⁷ [EU-kommissionens färdplan för sysselsättning av hög kvalitet](https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/policies-and-activities/rights-work/quality-jobs-companies-and-workers-europe_en): https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/policies-and-activities/rights-work/quality-jobs-companies-and-workers-europe_en

⁸⁸ [SGI Europas svar i det första samrådet](https://sgieurope.org/publications/position-paper-quality-jobs-act-first-stage-consultation/?page=1): <https://sgieurope.org/publications/position-paper-quality-jobs-act-first-stage-consultation/?page=1>

⁸⁹ [Handlingsplan för den europeiska pelaren för sociala rättigheter](https://op.europa.eu/webpub/empl/european-pillar-of-social-rights/sv/): <https://op.europa.eu/webpub/empl/european-pillar-of-social-rights/sv/>

Samråd i frågan har skett med de europeiska arbetsmarknadsparterna där SKR har deltagit genom SGI Europe⁹⁰.

Kontakt: Jeanette Grenfors

EU-direktivet om minimilöner

SKR har skrivit om minimilönedirektivet⁹¹, dess genomförande och EU-domstolens dom i det så kallade minimilönedomsålet i tidigare upplagor av ”På gång inom EU”. Minimilönedirektivet gäller fortsatt i EU.

SKR ser i nuläget ingen eller liten påverkan av direktivet och domen på svenska förhållanden, men följer fortsatt EU-kommissionens eventuella kommande initiativ runt löner och anställningsvillkor.

Medlingsinstitutet⁹² har lämnat in det första årets rapportering enligt artikel 10 i minimilönedirektivet i nära samarbete med de svenska arbetsmarknadsparterna och även gjort en genomgång⁹³ av hur EU:s övriga medlemsstater har genomfört direktivet.

Kontakt: Jeanette Grenfors

---

⁹⁰ [SGI Europes yttrande angående den nya handlingsplanen för pelaren:](https://sgieurope.org/files/SGI%20Europe%20-%20Position%20Paper%20for%20a%20new%20Action%20Plan%20for%20the%20European%20Pillar%20of%20Social%20Rights.pdf)

<https://sgieurope.org/files/SGI%20Europe%20-%20Position%20Paper%20for%20a%20new%20Action%20Plan%20for%20the%20European%20Pillar%20of%20Social%20Rights.pdf>

⁹¹ [EU-kommissionen om direktivet om minimilöner:](https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/policies-and-activities/rights-work/labour-law/working-conditions/adequate-minimum-wages-eu_en) https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/policies-and-activities/rights-work/labour-law/working-conditions/adequate-minimum-wages-eu_en

⁹² [Medlingsinstitutet om direktivet om minimilöner:](https://www.mi.se/publikationer/rapportering-avseende-sverige-enligt-artikel-10-i-europaparlamentets-och-radets-direktiv-eu-2022-2041-av-den-19-oktober-2022-om-tillrackliga-minimiloner-i-europeiska-unionen/) <https://www.mi.se/publikationer/rapportering-avseende-sverige-enligt-artikel-10-i-europaparlamentets-och-radets-direktiv-eu-2022-2041-av-den-19-oktober-2022-om-tillrackliga-minimiloner-i-europeiska-unionen/>

⁹³ [Medlingsinstitutets genomgång av hur medlemsstaterna genomfört direktivet om minimilöner:](https://www.mi.se/nyheter/2026/sa-har-europa-genomfort-minimilonedirektivet/) <https://www.mi.se/nyheter/2026/sa-har-europa-genomfort-minimilonedirektivet/>

Lönetransparensdirektivet

SKR har skrivit om lönetransparensdirektivet⁹⁴ i tidigare upplagor av ”På gång inom EU”. Direktivet antogs våren 2023 i syfte att motverka osakliga löneskillnader. Direktivet ska vara genomfört i medlemsstaterna den 7 juni i år.

Diskussioner och samarbete mellan arbetsgivarna på såväl europeisk som nationell nivå visar att direktivets utformning och innehåll skapar omfattande problem i arbetet med direktivets genomförande. SGI Europe har uppvakttat EU-kommissionens ordförande Ursula von der Leyen och EU-kommissionärerna Roxana Minzatu och Hadja Lahbib om behovet av att skjuta upp direktivets genomförandetidpunkt och att lämna utrymme för olika arbetsmarknadsmodeller och kollektivavtal vid genomförandet.

Den 26 mars meddelade⁹⁵ regeringen att den bedömer att utformningen av EU:s lönetransparensdirektiv är alltför administrativt betungande och därför riskerar att minska jämställdhetsvinsterna. Regeringen avser därför att verka för att direktivets genomförandetidpunkt skjuts upp och att en omförhandling av direktivet i regelförenklande riktning inleds.

SKR bevakar frågan i nära samarbete med sina medlemmar.

Kontakt: Jeanette Grenfors

EU-direktiv om digital plattformarbete

SKR har skrivit om EU-direktivet om digitalt plattformarbete⁹⁶ i tidigare upplagor av ”På gång inom EU”. Direktivet ska vara genomfört i medlemsstaterna senast den 2 december 2026.

EU-kommissionen har tillsatt en expertgrupp om direktivets genomförande som fick i uppdrag att ta fram en icke-bindande vägledning/ rapport⁹⁷ om genom-

---

⁹⁴ [Sammanfattning av lönetransparensdirektivet på rådets webbplats:](https://www.consilium.europa.eu/sv/policies/pay-transparency/)

<https://www.consilium.europa.eu/sv/policies/pay-transparency/>

⁹⁵ [Pressmeddelande från regeringen angående omförhandling av lönetransparensdirektivet:](https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2026/03/regeringen-vill-omforhandla-lonetransparensdirektivet/)

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2026/03/regeringen-vill-omforhandla-lonetransparensdirektivet/>

⁹⁶ [Sammanfattning av plattformsdirektivet på rådets webbplats:](https://www.consilium.europa.eu/sv/policies/platform-work-eu/)

<https://www.consilium.europa.eu/sv/policies/platform-work-eu/>

⁹⁷ [Expertgruppens rapport om genomförande av direktivet:](https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/document/0e51e718-2922-4706-a07c-81a6be1d7f21_en) https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/document/0e51e718-2922-4706-a07c-81a6be1d7f21_en

förändret av direktivet. Rapporten publicerades den 26 februari i år. Arbetet i expertgruppen pågår under 2025-2026. SKR deltar i expertgruppens arbete genom SGI Europe.

Regeringen tillsatte en utredning om den svenska implementeringen av direktivet. SKR deltog i en referensgrupp med arbetsmarknadens parter till utredningen. Uppdraget redovisades i SOU 2026:3⁹⁸. SKR har yttrat sig över betänkandet. Förbundet tillstyrker förslagen i betänkandet, med undantag för förslaget om att preskriptionstiden ska vara fem år för skadeståndstalan för personer som utför plattformarbete, som avstyrks.

Kontakt: Anna Svanestrand och Jeanette Grenfors

Kompetensunionen

Kompetensunionen består av många olika delar och de olika initiativen presenteras av EU-kommissionen vid olika tidpunkter.

I mars 2025 presenterade EU-kommissionen ett paket om en kompetensunion⁹⁹. Paketet utgör en samlad strategi för att möta EU:s långsiktiga kompetensbehov och består av tre meddelanden: meddelandet om kompetensunionen, meddelandet om handlingsplanen för grundläggande färdigheter samt meddelandet om en strategisk STEM-plan för utbildning. Syftet är att förbättra matchningen mellan utbildningssystemen i medlemsstaterna och arbetsmarknadens behov samt att säkerställa att EU:s arbetskraft har de kompetenser som krävs.

Förslagen är även en del i EU-kommissionens strategi för ökad konkurrenskraft, där kompetens är en faktor som identifieras som särskilt viktig. I Letta- och Draghi-rapporterna (om inre marknaden respektive konkurrenskraft) identifieras just kompetens som en nyckelfaktor.

För att möta utmaningen med förbättrad konkurrenskraft och ökad produktivitet är det viktigt att arbetskraften kan utveckla de färdigheter och den kompetens som kommer att efterfrågas.

---

⁹⁸ [SOU 2026:3: "Genomförande av plattformsdirektivet"](https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2026/01/sou-20263/): <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2026/01/sou-20263/>

⁹⁹ [EU-kommissionen om kompetensunionen](https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/union-skills_sv): https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/union-skills_sv

Förslaget ska därför:

- Bidra till bättre grundläggande och avancerade färdigheter
- Ge människor möjlighet att regelbundet uppdatera sina färdigheter
- Göra det lättare för företag i hela Europa att rekrytera
- Bidra till att toppbegåvningar vill komma till Europa, utvecklas och stanna i EU

Tre utmaningar identifieras: en växande kompetensbrist, en långsam anpassning till ekonomiska och teknologiska förändringar samt fragmenterad styrning.

Bygga upp kompetens för att skapa bra jobb och levnadsvillkor

Resultaten i de grundläggande kunskaperna bland eleverna i grundskolan blir allt sämre, enligt PISA-undersökningen 2022. 30 procent av 15-åringarna i EU saknar minimikunskaper i matematik och cirka 25 procent kämpar med grundläggande färdigheter i läsning och naturorienterade ämnen.

Det finns socioekonomiska, könsmässiga och geografiska faktorer som spelar roll för möjligheten att ta till sig undervisningen i skolorna. Detta skapar ökade skillnader och risk för ökad polarisering i samhället. Samtidigt innebär utvecklingen på arbetsmarknaden att högre krav ställs på kunskaper, färdigheter och förmåga till omställning. För att möta detta krävs en hög lägstanivå på utbildning hos arbetskraften.

Den teknologiska utvecklingen kräver att forskning och arbetskraftens kompetens inom matematik och naturvetenskapliga ämnen utvecklas och omvandlas till produkter och tjänster som är globalt efterfrågade.

Här föreslår EU-kommissionen åtgärder på EU-, nationell-, regional och lokal nivå genom en handlingsplan för grundläggande kunskaper och pilotprojekt för ett stödprogram för grundläggande färdigheter. För att förbättra kompetensen inom matematik och naturvetenskapliga ämnen (STEM) vill man även inrätta en strategisk plan för STEM-utbildningar.

Bristen på yrkesutbildade personer är stor i hela EU och för att öka attraktiviteten för yrkesutbildningar föreslås en EU-strategi för yrkesutbildningar. Syftet är att öka effektiviteten på arbetsmarknaden där det idag är stor brist på personer med rätt kompetens. Strategin ska fokusera på konkurrenskraft och innovation, ekonomisk och territoriell sammanhållning och

att ge relevanta kunskaper för hela den europeiska arbetsmarknaden. Strategin om yrkesutbildning presenteras under 2026. SKR har lämnat synpunkter¹⁰⁰ på den kommande strategin genom ett offentligt samråd.

Regelbunden fortbildning och omskolning

Samhälle, ekonomi och arbetsmarknad befinner sig i en stor strukturell omställning där behov av teknologisk och grön omställning spelar en stor roll. Det innebär att många människor kommer att behöva genomgå någon form av utbildning, allt ifrån kortare kurser till längre omskolningar.

För att klara detta bör det finnas strukturer som möjliggör omställning för att företag ska klara av att möta konkurrens med nya varor eller tjänster, samt för att människor ska fortsätta att vara anställningsbara. Kompetensutveckling är ett delat ansvar där offentliga myndigheter inom EU - på nationell, regional och lokal nivå - har en roll att spela. Företag, arbetsmarknadens parter, utbildningsanordnare, civila samhället och individer har också ett ansvar.

Locka till sig, utveckla och behålla kompetens

Europas arbetsföra befolkning förväntas att minska under varje år fram till år 2050. Arbete med att öka arbetskraftsdeltagande, senarelägga pension och få fler att arbeta fler timmar pågår. Det kommer dock inte att räcka, utan Europa behöver även locka till sig människor från andra delar av världen.

EU måste här se till att kunna erbjuda attraktiva villkor, arbeten, utbildningar och ett regelverk som gör det enkelt att flytta till Europa. Förslaget om en EU-talangreserv (se bl.a. tidigare upplagor av ”På gång inom EU”) är ett av flera sätt att försöka lösa detta. För att göra det enklare för studenter, kvalificerade arbetstagare och forskare att komma till EU ska en ny visumstrategi även tas fram.

Ny styrning

För att lyckas med de olika delarna i kompetensunionen ser EU-kommissionen att det krävs ökad ambition, gemensamt ansvar och ägarskap, koordinering, investeringar och reformer som kan implementera delarna i förslaget. Därför

---

¹⁰⁰ Kontakta SKR-kansliet för att ta del av yttrandet.

föreslås att kompetensunionen ska anpassas till den nya styrningsmekanismen för konkurrenskraft i EU:s nya initiativ ”Konkurrenskraftskompassen”¹⁰¹.

Ett verktyg i styrningen blir att samla in data och kunskap om kompetensutveckling från relevanta sektorer och regioner samt hur utbildningssystem når sina mål. Genom att inrätta en plattform - ett europeiskt observatorium för kompetensinventering - där all data samlas, kan kunskap om utvecklingen i enskilda regioner bli synliga. Informationen som fås där ska stödja arbetet.

EU-kommissionen har inrättat en högnivåstyrelse för europeisk kompetens bestående av utbildningsanordnare, företagsledare och arbetsmarknadens parter. Arbetet leds av den f.d. svenska EU-kommissionären Ylva Johansson. Styrelsen ska bland annat stödja EU-kommissionens arbete gentemot medlemsstaterna.

Vad görs i Sverige?

Punkterna som tas upp i kompetensunionen är lika aktuella för Sverige som för andra medlemsstater. Vad gäller kompetens för att skapa bra jobb och levnadsvillkor, har SKR ett arbete¹⁰² som syftar till att få fler unga att slutföra sina gymnasiestudier. Det är ESF-finansierat arbete som pågått sedan 2012.

Till skillnad från många medlemsstater har Sverige en utbyggd organisation för vuxenutbildning, till exempel inom ramen för Komvux.

Kontakt: Tor Hatlevoll

Rättvis arbetskraftsrörlighet

Under det tredje kvartalet i år avser EU-kommissionen att presentera ett paket om arbetskraftsrörlighet. Paketet kommer att omfatta tre delar: en översyn av och förslag om den europeiska arbetsmyndighetens uppdrag, ett initiativ om kompetensportabilitet och ett förslag om ett europeiskt socialförsäkringspass (ESSPASS).

---

¹⁰¹ [EU-kommissionens konkurrenskraftskompass](https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/policies-and-activities/rights-work/quality-jobs-companies-and-workers-europe_en): https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/policies-and-activities/rights-work/quality-jobs-companies-and-workers-europe_en

¹⁰² [SKR om Plug IN](https://skr.se/skr/skolakulturfritid/forskologrundochgymnasieskolakomvux/fullfoljdutbildning/pluginminskarstudieavbrottenpagymnasiet/plugin.8701.html):

<https://skr.se/skr/skolakulturfritid/forskologrundochgymnasieskolakomvux/fullfoljdutbildning/pluginminskarstudieavbrottenpagymnasiet/plugin.8701.html>

Översyn av och förslag om den europeiska arbetsmyndighetens uppdrag

EU-kommissionen har sedan tidigare gjort en utvärdering av den europeiska arbetsmyndighetens (ELA)¹⁰³ arbete och uppdrag. Myndighetens uppgift är att främja arbetskraftens fria rörlighet och att kontrollera att befintliga regelverk efterlevs. Det gör den bland annat genom att arbeta med information, kapacitetsbyggande, riskanalyser, inspektioner och medlingar. Uppdraget är i första hand att stötta medlemsstaternas arbete och medlemsstaterna deltar i arbetet på frivillig grund. Slutsatsen i utvärderingen, som kommande förslag vilar på, är att myndigheten överlag gjort ett gott arbete hittills, men att det kan finnas visst utvecklingspotential i att ge den mer muskler kring bland annat inspektioner, uppgiftsinsamling och tredjelandsmedborgare¹⁰⁴.

Initiativ om kompetensportabilitet

EU-kommissionens syfte med detta initiativ är att på olika sätt försöka förbättra kompetensportabiliteten för att få en ökad rörlighet på arbetsmarknaden, adressera arbetskrafts- och kompetensbrist och öka EU:s konkurrenskraft. Initiativet kan komma att omfatta såväl reglerade yrken och erkännande av legitimation som validering av formella och informella yrkeskunskaper, EU-medborgare och tredjelandsmedborgare.

Det finns många olika verktyg på plats, men EU-kommissionen menar att utvecklingen går för långsamt. Resonemanget utgår ifrån tre utgångspunkter: ökad transparens och digitalisering, en modernisering av erkännandeprocessen för reglerade yrken och bättre processer för erkännande av kompetens för tredjelandsmedborgare. EU-kommissionen funderar bland annat på en digitalt först-princip, vad och hur EU och medlemsstaterna kan lära av varandra, hur man kan snabba upp processer i till exempel yrkeskvalifikations- eller proportionalitetsdirektiven, om man kan införa ett europeiskt gemensamt ramverk för vissa yrken. Man konstaterar också att det saknas ett gemensamt europeiskt ramverk för tredjelandsmedborgare och hur man eventuellt kan man göra något där.

Kontakt: Jeanette Grenfors

---

¹⁰³ [Europeiska arbetsmyndigheten \(ELA\)](https://www.ela.europa.eu/sv): <https://www.ela.europa.eu/sv>

¹⁰⁴ SKR har skrivit ett yttrande angående den europeiska arbetsmyndigheten och dess uppdrag, kontakta gärna SKR-kansliet om du vill ta del av yttrandet.

Kapitel 11 – Vård, omsorg och folkhälsa

En europeisk hälsounion

EU-kommissionen tog, utifrån erfarenheterna från coronapandemin, i november 2020 de första stegen för att inrätta en europeisk hälsounion¹⁰⁵. Då presenterades ett meddelande och tre förslag till förordningar som syftar till att förnya EU:s rättsliga ramverk för hälsosäkerhet, öka samordningen på EU-nivå samt stärka den roll som EU:s smittskydds- och läkemedelsmyndigheter kan spela i krisberedskap och insatser vid hälsokriser.

Under detta paraply har EU-kommissionen sedan även lagt in en mängd andra initiativ. Till dessa lades i januari 2025 en plan för att skydda hälso- och sjukvården mot cyberattacker (se tidigare upplagor av ”På gång inom EU”) och i mars 2025 ett förslag till ny lagstiftning om kritiska läkemedel (se separat artikel).

I juli 2025 presenterade EU-kommissionen två nya strategier om dels medicinska motåtgärder vid hot mot folkhälsan¹⁰⁶, dels beredskapslager. EU-kommissionen inhämtade under hösten 2025 synpunkter¹⁰⁷ på en plan för förebyggande åtgärder, beredskap och insatser för hälsokriser. Denna plan presenterades i november 2025.¹⁰⁸

Tidigare liknande initiativ omfattar bland annat åtgärder för att stärka läkemedelsmyndigheten EMA (European Medicines Agency) och smittskydds-

---

¹⁰⁵ [Europeiska hälsounionen – skydda vår hälsa tillsammans:](https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/european-health-union_sv)

https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/european-health-union_sv

¹⁰⁶ [Meddelande om en strategi för medicinska motåtgärder:](https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:5b6186ba-5ca6-11f0-a9d0-01aa75ed71a1.0003.02/DOC_1&format=PDF) [https://eur-](https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:5b6186ba-5ca6-11f0-a9d0-01aa75ed71a1.0003.02/DOC_1&format=PDF)

[lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:5b6186ba-5ca6-11f0-a9d0-](https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:5b6186ba-5ca6-11f0-a9d0-01aa75ed71a1.0003.02/DOC_1&format=PDF)

[01aa75ed71a1.0003.02/DOC_1&format=PDF](https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:5b6186ba-5ca6-11f0-a9d0-01aa75ed71a1.0003.02/DOC_1&format=PDF)

¹⁰⁷ [Resultat av samrådet om förebyggande åtgärder, beredskap och insatser för hälsokriser:](https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/14777-Union-prevention-preparedness-and-response-plan-for-health-crises_en)

https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/14777-Union-prevention-preparedness-and-response-plan-for-health-crises_en

¹⁰⁸ [Pressmeddelande från EU-kommissionen om införande av unionens plan för förebyggande, beredskap och insatser vid hälsokriser:](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_2836)

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_2836

myndigheten ECDC (European Centre for Disease Prevention and Control). 2022 antogs även en förordning om allvarliga gränsöverskridande hot mot människors hälsa¹⁰⁹, som syftar till att stärka EU:s beredskap och övervakning samt förbättra inrapporteringen av data. Lagstiftningen ger dessutom möjlighet att utlysa ett EU-omfattande hälsönödläge och därigenom intensifiera samordning och utveckling, lagring och upphandling av produkter som behövs.

2021 inrättade EU-kommissionen en ny EU-myndighet för beredskap och insatser vid hälsokriser, HERA¹¹⁰. Den skapades som en intern avdelning inom EU-kommissionen. I mars 2025 gjordes en utvärdering¹¹¹ av HERA:s arbete med förslag på hur verksamheten kan utvecklas.

SKR är positiv till europeiskt och globalt samarbete för att bekämpa pandemier och andra allvarliga hälsohot. Samarbetet måste dock ske med beaktande av subsidiaritetsprincipen och medlemsstaternas huvudansvar för hälso- och sjukvård, socialtjänst, folkhälsoarbete och katastrofhantering. SKR anser att EU:s arbete bör inriktas på att stödja medlemsstaterna och deras lokala och regionala myndigheter.

Kontakt: Erik Svanfeldt

EU:s läkemedelspaket

Under 2026 förväntas Europaparlamentet och rådet anta det så kallade läkemedelspaketet¹¹² som EU-kommissionen lade fram under 2023.

Paketet innehåller förslag på nya regler om humanläkemedel och avser ett direktiv och en förordning. Syftet med den nya lagstiftningen är att göra läkemedel i EU mer tillgängliga, åtkomliga och prismässigt överkomliga. Utvecklingen inom läkemedelsområdet går snabbt. Men den snabba utvecklingen kräver också ett modernt och långsiktigt hållbart regelverk för

---

¹⁰⁹ [Förordning om allvarliga gränsöverskridande hot mot människors hälsa](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022R2371): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022R2371>

¹¹⁰ [Health Emergency Preparedness and Response \(HERA\)](https://health.ec.europa.eu/health-emergency-preparedness-and-response-hera_en): https://health.ec.europa.eu/health-emergency-preparedness-and-response-hera_en

¹¹¹ [Utvärdering av HERA:s arbete](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52025DC0147): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52025DC0147>

¹¹² [Sammanfattning av läkemedelspaketet på rådets webbplats](https://www.consilium.europa.eu/sv/policies/pharma-pack/): <https://www.consilium.europa.eu/sv/policies/pharma-pack/>

läkemedel. EU-lagstiftningen påverkar godkännande av läkemedel och styr därmed i många delar hur läkemedelsbehandlingar kan göras tillgängliga.

SKR har sedan 2023 bevakat förhandlingarna och använt nätverk både på nationell och EU-nivå för ett aktivt påverkansarbete. Under 2025 var frågan särskilt prioriterad för SKR i bevaknings- och påverkansarbetet.

Europaparlamentet och rådet nådde en preliminär uppgörelse i december 2025 och slutgiltigt antagande förväntas under hösten 2026.

Kontakt: Susanna Eklund

EU:s insatser för antimikrobiell resistens

I samband med att förslaget om ny läkemedelslagstiftning presenterades offentliggjordes även en rådsrekommendation¹¹³ som syftar till att intensifiera åtgärder avseende antibiotikaresistens (anti-mikrobiell resistens).

Antimikrobiell resistens har av WHO definierats som en av de tio största globala hoten mot folkhälsan och även EU har identifierat detta som ett av de tre högst prioriterade hälsohoten. Idag saknas antimikrobiella medel som kan behandla läkemedelsresistenta mikroorganismer.

I förslaget till ny EU-läkemedelslagstiftning föreslogs att incitament skapas för företag att satsa på att utveckla antibiotika genom att ge företagen möjlighet att överföra förlängda patenträttigheter till andra och mer lönsamma läkemedel. Åtgärder och mål för återhållsam användning av antimikrobiella medel, däribland nya förpacknings- och forskrivningskrav, föreslogs också för att antimikrobiella medel ska förbli verkningsfulla.

SKR har varit positiva till de åtgärder och mål som föreslogs men har haft invändning mot och särskilt bevakat diskussionerna om förslaget att ge företagen överförbara dataskyddskuponger (vouchers) som ett incitament för utveckling av antibiotika. SKR har deltagit i flera diskussioner med bland annat Socialdepartementet och där framfört att det behövs en mer träffsäker och

---

¹¹³ [Rådsrekommendationen om antimikrobiell resistens:](https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/06/13/tackling-antimicrobial-resistance-council-adopts-recommendation/)

<https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/06/13/tackling-antimicrobial-resistance-council-adopts-recommendation/>

ekonomiskt förutsägbar incitamentsmodell för att möta utmaningarna med antibiotikaresistens.

I den preliminära uppgörelse som slöts mellan rådet och Europaparlamentet i december 2025 finns de överförbara dataskyddskupongerna kvar, men med flera restriktioner som anses kunna bidra till kostnadsdämpande effekter.

Kontakt: Susanna Eklund

EU-förordning om kritiska läkemedel

I mars 2025 presenterade EU-kommissionen ett förslag till en ny EU-förordning om kritiska läkemedel¹¹⁴.

Förordningen innehåller förslag som syftar till att stärka produktion och tillgänglighet till kritiska läkemedel inom EU. Förslaget omfattar både nationella och EU-finansierade initiativ för produktion i EU, harmonisering av ramverk för beredskapslager, upphandling med möjlighet att premiera tillverkning i EU, miljökrav och leveranssäkerhet för kritiska läkemedel, samt stärkta internationella partnerskap utanför EU.

SKR har yttrat sig gentemot regeringen och bevakar fortsatt förhandlingarna på EU-nivå. SKR har också stöttat med rekommendationer och textförslag då Europeiska regionkommitténs tagit fram sitt yttrande i frågan.

Rådet antog sin gemensamma förhandlingslinje i december 2025 och Europaparlamentet antog en position i januari 2026. Trilogen pågår under våren 2026 med målsättning att nå en politisk överenskommelse innan sommaren.

De svåraste frågorna bedöms vara omfattningen av vilka läkemedel som ska omfattas av rättsakten, graden av bindande krav samt balansen mellan EU-samordning och nationellt handlingsutrymme.

Kontakt: Susanna Eklund

---

¹¹⁴ [EU-kommissionens förslag till förordning om kritiska läkemedel:](https://health.ec.europa.eu/medicinal-products/critical-medicines-act_en)
https://health.ec.europa.eu/medicinal-products/critical-medicines-act_en

Ny strategi för livsvetenskaperna och kommande lagförslag om bioteknik

EU-kommissionen presenterade i juli 2025 meddelandet ”Välj Europa för livsvetenskaperna: En strategi för att positionera Europa som världens mest attraktiva plats för livsvetenskaper senast 2030”¹¹⁵. Strategin syftar, som framgår av titeln, till att stärka EU:s ställning inom livsvetenskaperna.

Strategin ska förbättra folkhälsan, skapa arbetstillfällen och främja innovation inom hälsa, livsmedel och miljö. Sektorns konkurrenskraft ska stärkas genom att optimera ekosystemet för forskning och innovation, samordna investeringar, underlätta marknadstillträde genom förbättrad reglering och öka allmänhetens tilltro till ny teknik. Strategin förväntas bland annat bidra till att säkerställa tillgången till innovativa läkemedel och modern sjukvård genom att optimera kliniska prövningar, främja precisionsmedicin och skapa bättre förutsättningar för produktion inom EU.

En viktig del i strategin är två förslag till ny lagstiftning om bioteknik. EU-kommissionen presenterade i december 2025 dels ett förslag till förordning om ett ramverk med åtgärder för att stärka EU:s bioteknologi- och biotillverkningssektor särskilt inom hälsoområdet (European Biotech Act)¹¹⁶, dels ett förslag till direktiv¹¹⁷ om utsläppande på marknaden av genetiskt modifierade mikroorganismer och bearbetning av organ. Båda lagförslagen behandlas nu i rådet och av Europaparlamentet.

Syftet med de båda lagförslagen är att stimulera bioteknologisk innovation, kliniska prövningar och tillverkning, samt att skydda människors, djurs och växters hälsa och miljön.

---

¹¹⁵ [EU-kommissionens meddelande ”Välj Europa för livsvetenskaperna: En strategi för att positionera Europa som världens mest attraktiva plats för livsvetenskaper senast 2030”](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52025DC0525): eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52025DC0525

¹¹⁶ [EU-kommissionens förslag till förordning: ”European Biotech Act”](https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:87440c88-db6c-11f0-8da2-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_1&format=PDF): https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:87440c88-db6c-11f0-8da2-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_1&format=PDF

¹¹⁷ [EU-kommissionens förslag till direktiv om utsläppande på marknaden av genetiskt modifierade mikroorganismer och bearbetning av organ](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52025PC1031): https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52025PC1031

SKR bevakar sedan tidigare de förslag till ny läkemedelslagstiftning som har förhandlats (se separata artiklar), men avstod ifrån att lämna remissynpunkter på detta förslag.

Kontakt: Erik Svanfeldt

Riktad översyn av förordningarna om medicintekniska produkter

EU-kommissionen har genomfört en så kallad riktad översyn¹¹⁸ av förordningarna om medicintekniska produkter (MDR) och medicintekniska produkter för in vitro-diagnostik (IVDR). Mot bakgrund av översynen har EU-kommissionen nu lagt fram förslag till ändringar. Bakgrunden är återkommande problem med tillgången till medicintekniska produkter inom EU, särskilt vissa in vitro-diagnostiska produkter, till följd av bland annat certifieringshinder och begränsad kapacitet hos anmälda organ.

Förslagen omfattar bland annat ett stegvis införande av databasen Eudamed, vilket innebär att färdigställda delar av databasen ska börja tillämpas successivt. Vidare föreslås krav på information vid förväntade leveransavbrott, i syfte att ge medlemsstaterna bättre möjlighet att förebygga bristsituationer. Därutöver föreslås justeringar av övergångsbestämmelserna i IVDR för att minska risken att viktiga produkter försvinner från marknaden innan certifieringssystemet fungerar fullt ut.

För svenska regioner och vårdgivare kan ändringarna få betydelse genom bättre förutsättningar för tillgång och planering av medicintekniska produkter inom hälso- och sjukvården. Samtidigt innebär förslagen att berörda aktörer behöver följa utvecklingen, bland annat när det gäller nya informations- och rapporteringskrav. Förslagen kommer nu att förhandlas i rådet och Europaparlamentet.

Kontakt: Sofia Medin och Pål Resare

---

¹¹⁸ [EU-kommissionens förslag till riktad översyn av förordningarna om medicintekniska produkter](https://health.ec.europa.eu/medical-devices-sector/new-regulations_sv): https://health.ec.europa.eu/medical-devices-sector/new-regulations_sv

Ett europeiskt hälsodataområde (EHDS)

Förordningen om det europeiska hälsodataområdet (EHDS)¹¹⁹ är beslutad¹²⁰ och kommer att börja tillämpas i mars 2027 för att därefter genomföras stegvis.

Förordningen handlar om att möjliggöra en förbättrad och bredare användning av hälsodata, såväl inom hälso- och sjukvården som för forskning, innovation och beslutsfattande, samt bidra till en verklig inre marknad för digitala hälso- och sjukvårdsprodukter och tjänster. Genomförandet kommer sannolikt att få långtgående konsekvenser för svensk hälso- och sjukvård och kommunernas och regionernas möjligheter till prioriteringar och investeringar.

Under året har ett antal EU-projekt tagit fram underlag till de genomförandeakter som ska komplettera EHDS-förordningen. Genomförandeakterna är avgörande för att förordningen ska kunna fungera i praktiken och konkretiserar hur alla medlemsstater ska uppfylla kraven. Delar av genomförandeakterna ska vara beslutade i mars 2027 och för resterande gäller 2029. Kopplat till detta pågår ett omfattande remissarbete¹²¹ där SKR stöttar kommuner och regioner.

Genomförandeakterna tas fram av EU-kommissionen som har en kommitté till stöd som består av representanter för alla medlemsstater. Sverige representeras av E-hälsomyndigheten (ordinarie), Socialstyrelsen (suppleant) och Läkemedelsverket (suppleant). SKR deltar, tillsammans med representanter från kommuner och regioner samt Inera, i en referensgrupp.

SKR¹²² stöttar medlemmarna i implementeringsarbetet. I Sverige pågår utredningar kopplat till implementeringen av EHDS, bl.a. för att möjliggöra en

---

¹¹⁹ [Europaparlamentets och rådets förordning om EHDS \(i sin helhet\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202500327): https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202500327

¹²⁰ [EU-kommissionen om EHDS och vad den innebär](https://health.ec.europa.eu/ehealth-digital-health-and-care/european-health-data-space-regulation-ehds_sv): https://health.ec.europa.eu/ehealth-digital-health-and-care/european-health-data-space-regulation-ehds_sv

¹²¹ [E-hälsomyndigheten: ”Så kan du påverka utvecklingen av det europeiska hälsodataområdet”](https://www.ehalsomyndigheten.se/verksamhet/ndi/ehds/sa-paverkar-du-utvecklingen/): <https://www.ehalsomyndigheten.se/verksamhet/ndi/ehds/sa-paverkar-du-utvecklingen/>

¹²² [SKR:s arbete med EU-initiativ på digitaliseringsområdet \(däribland EHDS\)](https://skr.se/digitaliseringivalfarden/initiativtillueforordningarocheudirektivomdigitalisering.8374.html): <https://skr.se/digitaliseringivalfarden/initiativtillueforordningarocheudirektivomdigitalisering.8374.html>

nationell digital infrastruktur för hälsodata samt uppdraget att förbereda rollen som Sveriges HDAB (Health Data Access Body)¹²³.

Kontakt: Petra Hasselqvist

EU:s plan för hjärt-kärlhälsa

EU-kommissionen presenterade i december 2025 en unionsgemensam plan för att motverka hjärt-kärlsjukdomar ("Safe Hearts Plan")¹²⁴. Hjärt-kärlsjukdomar är den främsta dödsorsaken i EU, men även en stor orsak till funktionsnedsättning, sjukfrånvaro, förtida pensionering och sänkt livskvalitet.

Planen, som är EU:s första strategi för hjärt-kärlsjukdomar och en del av den europeiska hälsounionen, kretsar kring tre pelare; förebyggande, tidig upptäckt och screening samt behandling och vård (inklusive rehabilitering). Dessa understöds av tre övergripande teman - digital innovation, forskning och kunskap samt hantering av ojämlikhet. Planen ska stödja medlemsstaterna i utarbetandet av nationella planer för hjärt-kärlhälsa och hjälpa dem som redan har en sådan plan att genomföra den.

Bland de initiativ som aviseras är bl.a. information till konsumenterna om livsmedelsbearbetning för att förbättra kostvanorna, moderniserad lagstiftning om tobakskontroll, ett förslag till rådsrekommendation om vaccinering mot luftvägsinfektioner för att förebygga hjärt-kärlsjukdomar, ett EU-protokoll om hälsokontroller med avseende på hjärt-kärlsjukdomar, ett förslag till rådsrekommendation om individanpassad behandling och övervakning av hjärt-kärlsjukdomar samt en inkubator för innovation och integrering av AI och digital teknik i hjärt-kärlvården.

SKR arbetar aktivt med att förbättra vården vid hjärt-kärlsjukdomar bl.a. inom ramen för nationellt system för kunskapsstyrning hälso- och sjukvård och dess

---

¹²³ [Uppdrag till Socialstyrelsen att förbereda för att bli ansvarigt organ för tillgång till hälsodata enligt EHDS:](https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2025/05/uppdrag-till-socialstyrelsen-att-forbereda-for-att-bli-ansvarigt-organ-for-tillgang-till-halsodata-enligt-ehds)

<https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2025/05/uppdrag-till-socialstyrelsen-att-forbereda-for-att-bli-ansvarigt-organ-for-tillgang-till-halsodata-enligt-ehds>

¹²⁴ [Meddelande från EU-kommissionen om en EU-plan för hjärt-kärlhälsa:](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52025DC1024) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52025DC1024>

nationella programområde hjärt- och kärlsjukdomar¹²⁵. Ett viktigt arbete sker också inom PrimärvårdsKvalitet¹²⁶, som är ett nationellt system för kvalitetsdata i primärvården med syfte att stödja förbättringsarbete och uppföljning.

I november 2025 gav regeringen Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram en nationell handlingsplan för att förebygga och behandla hjärt-kärlsjukdomar¹²⁷.

Kontakt: Erik Svanfeldt

EU:s plan för cancerbekämpning

EU:s strategi för att bekämpa cancer, ”Europe’s Beating Cancer Plan”¹²⁸, lanserades 2021. Cancer ses som ett av de största hoten mot folkhälsan och kampen mot sjukdomen är en av EU:s viktigaste folkhälsoprioriteringar.

Planen bygger på tio flaggskeppsinitiativ och kompletterande åtgärder. Cancerplanen ska bidra till att uppnå en mer jämlik och tillgänglig cancervård i hela EU samt angripa olikheter i cancerförekomst och canceröverlevnad. En implementeringsplan¹²⁹ har tagits fram och uppdaterats.

SKR delar EU-kommissionens problembeskrivningar och har bidragit med synpunkter på cancerplanen. I Sverige samordnar Socialstyrelsen arbetet med

---

¹²⁵ [Nationellt system för kunskapsstyrning hälso- och sjukvård:](https://kunskapsstyrningvard.se/kunskapsstyrningvard/programomradenochsamverkansgrupper/nationellaprogramomraden/npohjartochkarlsjukdomar.56430.html)

<https://kunskapsstyrningvard.se/kunskapsstyrningvard/programomradenochsamverkansgrupper/nationellaprogramomraden/npohjartochkarlsjukdomar.56430.html>

¹²⁶ [PrimärvårdsKvalitet, hjärt- och kärlsjukdomar:](https://extra.skr.se/primarvardskvalitet/indikatoromraden/indikatorerutifranteman/sjukdomsomraden/hjartochkarlsjukdomar.89152.html)

<https://extra.skr.se/primarvardskvalitet/indikatoromraden/indikatorerutifranteman/sjukdomsomraden/hjartochkarlsjukdomar.89152.html>

¹²⁷ [Pressmeddelande från socialdepartementet: ”Regeringen satsar på hjärthälsa med ny nationell handlingsplan”:](https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/11/regeringen-satsar-pa-hjarthalsa-med-ny-nationell-handlingsplan/) <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/11/regeringen-satsar-pa-hjarthalsa-med-ny-nationell-handlingsplan/>

¹²⁸ [Europe’s beating cancer plan:](https://health.ec.europa.eu/system/files/2022-02/eu_cancer-plan_en_0.pdf) https://health.ec.europa.eu/system/files/2022-02/eu_cancer-plan_en_0.pdf

¹²⁹ [Implementeringsplan för ”Europe’s beating cancer plan”:](https://health.ec.europa.eu/latestupdates/updated-europes-beating-cancer-plan-implementation-roadmap-2024-02-26_en)

https://health.ec.europa.eu/latestupdates/updated-europes-beating-cancer-plan-implementation-roadmap-2024-02-26_en

att genomföra planen¹³⁰. Ett flertal så kallade ”Joint actions” pågår nu där SKR deltar. Dessa finns beskrivna på [cancercentrum.se](https://www.cancercentrum.se)¹³¹.

Under våren 2025 har EU:s cancerstrategi utvärderats. Många inblandade aktörer menar att strategin har fungerat väl under sina första fyra år och att arbetet behöver få nödvändig finansiering även nästa budgetperiod.

Sveriges nationella cancerstrategi¹³² uppdaterades i januari 2026. Den uppdaterade svenska cancerstrategin är i linje med EU:s cancerplan och kommer därmed underlätta genomförandet i Sverige. SKR har ställt sig positiv till utredningens inriktning med kopplingen till EU:s cancerplan.

Kontakt: Helena Brändström

Översyn av EU:s tobakslagstiftning

EU-kommissionen inledde 2022 en utvärdering av EU:s regler för tobaks-kontroll¹³³. Bakgrunden är de många nya produkter som har lanserats och den senaste tekniska utvecklingen. Utvärderingen omfattar produktreglering, reklam, marknadsföring och sponsring och ska ses i ett bredare sammanhang med andra åtgärder mot tobak. Syftet med utvärderingen är att undersöka i vilken mån de nuvarande reglerna fyller sitt syfte och kan bidra till att EU når målet i EU:s cancerplan om en tobaksfri generation senast 2040.

I april 2026 offentliggjordes resultaten utifrån utvärderingen¹³⁴. Med denna utvärdering som utgångspunkt, avser EU-kommissionen nu genomföra en konsekvensbedömning och fortsätta samrådsprocessen vad gäller ytterligare politiska åtgärder. Som angetts i EU:s plan för att motverka hjärt-kärlsjukdomar

---

¹³⁰ [Socialstyrelsens arbete med EU:s cancerplan:](https://www.socialstyrelsen.se/omsocialstyrelsen/organisation/internationellt-arbete/eus-cancerplan/)

<https://www.socialstyrelsen.se/omsocialstyrelsen/organisation/internationellt-arbete/eus-cancerplan/>

¹³¹ [EU:s cancerplan - Regionala cancercentrum i samverkan:](https://cancercentrum.se/omrcc/uppdragochstyrning/internationellt-samarbete/euscancerplan.8203.html)

<https://cancercentrum.se/omrcc/uppdragochstyrning/internationellt-samarbete/euscancerplan.8203.html>

¹³² [Sveriges nationella cancerstrategi:](https://cancercentrum.se/omrcc/uppdragochstyrning/nationellacancerstrategin.760.html)

<https://cancercentrum.se/omrcc/uppdragochstyrning/nationellacancerstrategin.760.html>

¹³³ [EU-kommissionens utvärdering av reglerna för tobakskontroll:](https://health.ec.europa.eu/tobacco/evaluation-legislative-framework-tobacco-control_sv)

https://health.ec.europa.eu/tobacco/evaluation-legislative-framework-tobacco-control_sv

¹³⁴ [Pressmeddelande från EU-kommissionen angående utvärderingen:](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sv/ip_26_771)

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sv/ip_26_771

(se separat artikel) har EU-kommissionen för avsikt att under 2026 föreslå en revidering av lagstiftningen för tobakskontroll.

Sedan tidigare pågår även en översyn och revidering av EU:s tobaksskattedirektiv. I juli 2025 presenterades ett förslag till omarbetat direktiv¹³⁵ om strukturen och skattesatserna för punktskatten på tobak och tobaksrelaterade produkter som nu behandlas i rådet och Europaparlamentet. För detta lagförslag gäller en särskild lagstiftningsprocedur som innebär att rådet måste anta den nya lagstiftningen enhälligt efter samråd med Europaparlamentet.

SKR anser ur ett folkhälsoperspektiv att forskning och lagstiftning om tobak samt nya tobaks- och nikotinprodukter är viktiga för att värna folkhälsan. Digital marknadsföring i sociala medier och en ökande andel nikotinberoende ungdomar kräver förebyggande åtgärder.

Nya nikotinprodukter pekas ut som en för EU regulatorisk utmaning. Sverige bör räkna med ökat tryck i kommande EU-förhandlingar om harmoniserade regler för tobaksfria nikotinprodukter exempelvis nikotinportioner (vitt snus) samt e-cigarett. EU pekar också på risken bland barn och unga för nikotinberoende och övergång till annat nikotin- eller tobaksbruk.

Det har i Sverige tidigare funnits en nationell ANDTS-strategi (2022-2025). Det finns i nuläget ingen nationellt fastställd inriktning för det strategiska arbetet.

Kontakt: Filippa Myrbäck

---

¹³⁵ [Förslag till rådets direktiv om strukturen och skattesatserna för punktskatten på tobak och tobaksrelaterade produkter](https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:d7f0f929-62e2-11f0-bf4e-01aa75ed71a1.0003.02/DOC_1&format=PDF): https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:d7f0f929-62e2-11f0-bf4e-01aa75ed71a1.0003.02/DOC_1&format=PDF

Kapitel 12 – Utbildning och kultur

Det europeiska området för utbildning

Målet med det europeiska området för utbildning (2021-2030)¹³⁶ är att undanröja hinder för lärande och förbättra tillgången till bra utbildning för alla EU-medborgare. Ett antal fokusfrågor ligger till grund för EU:s arbete för att kunna förverkliga det europeiska utbildningsområdet:

- Bättre kvalitet och jämlikhet i utbildningen
- Lärare, utbildare och skolledare
- Digital utbildning
- Grön utbildning
- Globalt samarbete

Under 2026 väntas EU-kommissionen presentera ett utbildningspaket som ska stärka studenter, stödja lärare och modernisera skolor. Utbildningspaketet kommer att innehålla stöd till digitalt lärande och samarbete mellan skolor i olika medlemsstater, samt ett särskilt stödprogram för att stärka grundläggande färdigheter. Paketet kommer inte att innehålla förslag till ny lagstiftning utan det handlar om stöd och rekommendationer.

SKR instämmer i vikten av europeiskt samarbete inom utbildningsområdet men är måna om att råd och rekommendationer till fullo respekterar principerna om subsidiaritet och proportionalitet.

Kontakt: Annika Agélii Genlott

---

¹³⁶ [EU-kommissionen om fokusområden på utbildningsområdet:](https://education.ec.europa.eu/sv/focus-topics)

<https://education.ec.europa.eu/sv/focus-topics>

En kulturkompass för EU

Hösten 2025 lanserades initiativet ”En kulturkompass för Europa”¹³⁷. Kulturkompassen¹³⁸ är en strategisk ram som syftar till att integrera kulturpolitikens perspektiv och kulturens tillgångar i all relevant EU-politik och program.

Kulturkompassen¹³⁹ ska fungera som en strategisk utgångspunkt inom EU:s nästa långtidsbudget. Den ska ge vägledning med fyra utgångspunkter:

- Ett EU som upprätthåller och stärker europeiska värden och kulturella rättigheter
- Ett EU som stärker konstnärer och kulturarbetare och stöttar människor
- Ett EU som genom kultur och kulturarv får ökad konkurrenskraft, motståndskraft och sammanhållning
- Ett EU som verkar för internationella kulturella relationer och partnerskap

Utifrån dessa riktningar ska EU-kommissionen föreslå ett institutions-gemensamt uttalande, publicera återkommande lägesrapporter för kulturen i EU med särskild betoning på konstnärlig frihet, initiera en strukturerad dialog med aktörer inom kulturområdet samt etablera en nod för kulturdata.

Prioriterade åtgärder är bland annat inrättandet av ett nytt europeiskt scenkonstpris, förslag till en stadga om konstnärers arbetsvillkor i samråd med arbetsmarknadens parter, framtagande av en AI-strategi för kulturella och kreativa sektorer samt att stärka det europeiska kulturarvsmärket och europeiska kulturhuvudstäder.

Man vill också förenkla tillgången till EU-finansiering genom mer tillgängliga bidragsformer och bättre vägledning för ansökningar samt riktlinjer kring strategiska investeringar i kultur.

Kontakt: Louise Andersson

---

¹³⁷ [Meddelande från EU-kommissionen om ”En kulturkompass för Europa”](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52025DC0785): eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52025DC0785

¹³⁸ [Fakta-PM från regeringen angående kulturkompassen](https://www.regeringen.se/faktapromemoria/2025/12/202526fpm41/): https://www.regeringen.se/faktapromemoria/2025/12/202526fpm41/

¹³⁹ [Draft joint declaration – Europe for Culture – Culture for Europe](https://culture.ec.europa.eu/sites/default/files/2025-11/Draft%20Joint%20Declaration%20-%20Europe%20for%20Culture%20with%20cover_0.pdf): https://culture.ec.europa.eu/sites/default/files/2025-11/Draft%20Joint%20Declaration%20-%20Europe%20for%20Culture%20with%20cover_0.pdf

AgoraEU - nytt EU-program

I förslaget till ny långtidsbudget föreslås ett nytt EU-program kallat AgoraEU¹⁴⁰ i syfte att stärka kultur, audiovisuella medier, nyhetsmedier, civilsamhälle och demokratiska värden. Programmet har tre områden:

- Kreativa Europa - Kultur
- MEDIA+
- CERV+

Innehållet i ”Kreativa Europa – Kultur” är till stora delar likt den nuvarande utformningen. Nuvarande programområdet ”Kreativa Europa – MEDIA” byter namn till MEDIA+ och föreslås liksom i dag innehålla stöd till audiovisuella medier samt även stöd till nyhetsmedier, mediefrihet, mediepluralism och medie- och informationskunnighet.

Kontakt: Louise Andersson

Planerad utlysning för att stärka kulturella och kreativa sektorer i landsbygds- och glesbygdsområden

Det planeras en utlysning inom EU-programmet ”Kreativa Europa” för att stärka kulturella och kreativa sektorer på landsbygden. Syftet är att bidra till lokal och regional utveckling genom kultur, stärka attraktionskraften i landsbygdsområden samt motverka utflyttning, särskilt bland unga.

Insatsen fokuserar på att samla och sprida goda exempel, utveckla nätverk och samarbete mellan aktörer i olika regioner i Europa samt att testa innovativa arbetssätt.

Kommuner och regioner kan delta som sökande eller samarbetsparter.

Utlysningen omfattar totalt 1 miljon euro under 2026–2027. Det är ännu inte känt när utlysningen kommer att ske.

Kontakt: Louise Andersson

---

¹⁴⁰ [EU-kommissionen om ”AgoraEU”](https://kulturradet.se/kreativa-europa/nyheter-kreativa-europa/nyheter-2025/agoraeu-ar-eu-kommissionens-nya-programforslag/): <https://kulturradet.se/kreativa-europa/nyheter-kreativa-europa/nyheter-2025/agoraeu-ar-eu-kommissionens-nya-programforslag/>

Länkar

EU:s institutioner m.m.

[EU:s webbplats](http://european-union.europa.eu/index_sv): european-union.europa.eu/index_sv

[EU-kommissionens samråd och samlingsportal](http://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say_sv): ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say_sv

[EUR-Lex, EU-lagstiftning](http://eur-lex.europa.eu/homepage.html): eur-lex.europa.eu/homepage.html

[Europaparlamentet](http://europarl.europa.eu/portal/sv): europarl.europa.eu/portal/sv

[Europaparlamentets kontor i Sverige](http://europarl.europa.eu/sweden): europarl.europa.eu/sweden

[Europaparlamentets "Legislative Observatory", följ EU-ärenden](https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/en):

https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/en

[EU-kommissionens representation i Sverige](http://sweden.representation.ec.europa.eu/index_sv):

sweden.representation.ec.europa.eu/index_sv

[Europeiska rådet](http://consilium.europa.eu/sv/european-council/): consilium.europa.eu/sv/european-council/

[Europeiska unionens råd](http://consilium.europa.eu/sv/): consilium.europa.eu/sv/

[Europeiska regionkommittén](http://cor.europa.eu/sv): cor.europa.eu/sv

[Europeiska ekonomiska och sociala kommittén](http://eesc.europa.eu/sv): eesc.europa.eu/sv

EU-ordförandeskapet

[Cyperns EU-ordförandeskap](https://cyprus-presidency.consilium.europa.eu/): https://cyprus-presidency.consilium.europa.eu/

SKR:s beredning för EU-frågor, svenska ReK-delegationen och delegationer till internationella organ

[SKR:s beredning för EU-frågor](https://skr.se/omskr/styrelseochberedningar/beredningar/beredningenforeufragor.8398.html):

https://skr.se/omskr/styrelseochberedningar/beredningar/beredningenforeufragor.8398.html

[Svenska delegationen i Europeiska regionkommittén \(ReK\)](https://skr.se/euochinternationellt/paverkansarbeteieuochinternationellt.7755.html) :

https://skr.se/euochinternationellt/paverkansarbeteieuochinternationellt.7755.html

[SKR:s ledamöter i CEMR](https://skr.se/euochinternationellt/paverkansarbeteieuochinternationellt.7755.html#h-SKRsledamoteriCEMR):

https://skr.se/euochinternationellt/paverkansarbeteieuochinternationellt.7755.html#h-SKRsledamoteriCEMR

[Svenska delegationen i Europarådet, CLRAE](http://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/euinternationellt/europaradetcclrae/svenskadelegationen.1162.html):

skr.se/skr/demokratiledningstyrning/euinternationellt/europaradetcclrae/svenskadelegationen.1162.html

Svenska regionkontor i Bryssel

[Central Sweden European Office:](http://www.centralsweden.se) <http://www.centralsweden.se>

[City of Malmö EU Office:](https://malmo.se/Sa-arbetar-vi-med.../Internationellt-arbete/Brysselkontoret.html) <https://malmo.se/Sa-arbetar-vi-med.../Internationellt-arbete/Brysselkontoret.html>

[Gothenburg European Office:](https://goteborg.se/wps/portal/start/kommun-och-politik/internationellt-arbete/goteborgs-stads-representationskontor-i-bryssel) <https://goteborg.se/wps/portal/start/kommun-och-politik/internationellt-arbete/goteborgs-stads-representationskontor-i-bryssel>

[North Sweden European Office:](http://www.northsweden.eu) <http://www.northsweden.eu>

[Region Värmland European Office:](http://www.regionvarmland.se/eu) <http://www.regionvarmland.se/eu>

[Region Västra Götaland's Brussels Office:](https://www.vgregion.se/regional-utveckling/eu/brysselkontoret/) <https://www.vgregion.se/regional-utveckling/eu/brysselkontoret/>

[Region Östergötland European Office:](https://utveckling.regionostergotland.se/ru/utvecklingsomraden/internationell-samverkan/eu-kontoret)

<https://utveckling.regionostergotland.se/ru/utvecklingsomraden/internationell-samverkan/eu-kontoret>

[Skåne European Office:](https://utveckling.skane.se/regional-utveckling/verksamhetsomraden/externa-relationer/region-skanes-brysselkontor/) <https://utveckling.skane.se/regional-utveckling/verksamhetsomraden/externa-relationer/region-skanes-brysselkontor/>

[Småland Blekinge South Sweden:](https://www.sbhss.eu/sv/) <https://www.sbhss.eu/sv/>

[Stockholm Region EU Office:](https://stockholmregion.org/) <https://stockholmregion.org/>

SKR-relaterade organisationer

[CEMR:](https://ccre.org/) <https://ccre.org/>

[SGI Europe:](https://sgieurope.org/) <https://sgieurope.org/>

[CLRAE:](https://www.coe.int/en/web/congress) <https://www.coe.int/en/web/congress>

[UCLG:](https://www.uclg.org/) <https://www.uclg.org/>

SKR – EU och internationellt

Följ SKR:s EU- och internationella arbete via vår webbplats. Där kan du också anmäla dig till vårt nyhetsbrev.

[SKR: EU och internationellt:](https://skr.se/euochinternationellt.7754.html) <https://skr.se/euochinternationellt.7754.html>

På gång inom EU

I ”På gång inom EU” kan du läsa om aktuella EU-frågor som påverkar svenska kommuner och regioner. Texterna är skrivna av experter på SKR i samarbete med EU- och internationella sektionen.

SKR ger ut ”På gång inom EU” två gånger om året. I denna upplaga kan du bland annat läsa om EU:s förenklingsarbete, energi- och klimatfrågor, hälso-sjukvårdsfrågor, EU-arbetsrättsliga frågor och mycket mera.

Upplysningar om innehållet: Gustaf Lundgren, EU- och Internationella sektionen, SKR

© Sveriges Kommuner och Regioner, 2026

ISBN: 978-91-8047-431-3

Foto: ©European Union

Produktion: SKR